

JAARRAPPORT 2021

Bij WWF beschermen we de natuur voor een betere levenskwaliteit op aarde. Elke dag opnieuw zet WWF zich samen met vele partners en lokale gemeenschappen in om te strijden tegen de bedreigingen voor onze ecosystemen en om oplossingen te vinden voor deze grote uitdagingen. Want zonder veerkrachtige ecosystemen heeft de planeet aarde, onze thuis, niet de capaciteit om een bloeiende natuur, voldoende zoet water, zuivere lucht, uitgestrekte wouden, een gezonde oceaan en voedsel te bieden aan onze huidige en alle komende generaties.

INHOUDSTAFEL

VOORWOORD	3
NOG MEER VAN HETZELFDE. OF TOCH NIET?	4
WE BLIJVEN TIMMEREN AAN DE WEG	6
ONZE PROJECTEN IN 2021	8
BOSSEN	11
BELEIDSWERK	
HET GROENE HART VAN EUROPA	
CONGOBEKKEN	
AFRIKAANSE GROTE MERENGEBIED	
MEKONGREGIO	
DE GUYANA'S	
AMAZONEGEBIED & CHOCÓ DARIÉN-WOUD	
WILDE SOORTEN	23
BELEIDSWERK	
BELGIË	
MIOMBO-BOSSAVANNE	
MEKONGREGIO	
KLIMAAT	33
BELEIDSWERK	
VOEDING & LANDBOUW	37
BELEIDSWERK	
OCEAAN	41
BELEIDSWERK	
TOGETHER POSSIBLE!	47
2021 IN CIJFERS	58

Alle rechten voorbehouden aan WWF. Het Pandalogo en de afkorting WWF zijn handelsmerken van het World Wide Fund for Nature. Overname van teksten is toegestaan mits bronvermelding.

Redactie

Ioana Beteanu, Roseline C. Beudels-Jamar de Bolsée, Esther Favre-Felix, Alain Flabat, Antoine Lebrun, Aurélien Lurquin, Sofie Luyten, Julie Plisnier, Wendy Schats, Anka Stenten, Nicolas Tubbs. • Vertaling: Nicolas Chartier. • Coördinatie: Esther Favre-Felix, Wendy Schats.

Vormgeving www.inxtremis.be.

Druk CO₂-neutraal gedrukt door zwartopwit.be op offset recycled 120 gr.

Coverfoto © Emmanuel Rondeau / WWF-France

V.U. Antoine Lebrun, E. Jacquainlaan 90, 1000 Brussel.

VOORWOORD

‘We hebben nood aan een nieuw gemeenschappelijk sociaal en politiek project dat gebaseerd is op respect voor alles wat leeft.’

ANTOINE LEBRUN
ALGEMEEN DIRECTEUR
WWF-BELGIË

‘De natuur is een waardevol wapen: haar in stand houden en herstellen, moet onze absolute prioriteit zijn.’

ROSELINE C. BEUDELS-JAMAR DE BOLSÉE
VOORZITSTER VAN HET BESTUURSORGaan
WWF-BELGIË

Vandaag hebben we meer dan ooit nood aan daden. Hevige branden, droogtes en overstromingen zoals die die ons land afgelopen zomer hard troffen, gaven ons een sombere voorproef van een verstoord klimaat. Gelukkig kunnen we er nog iets aan doen op voorwaarde dat we snel en effectief handelen om de slachtoffers te helpen, de schade te beperken en de ons resterende natuur te beschermen en te herstellen. De natuur moet centraal staan in onze beslissingen: ze is onze beste bondgenoot.

De natuur bezit immers duurzame oplossingen om de gevolgen van de klimaatverandering te beperken en op te vangen. Dit noemen we 'nature-based solutions' of op de natuur gebaseerde oplossingen: het in stand houden, duurzaam beheren of herstellen van ecosystemen die op natuurlijke wijze een antwoord bieden op de uitdagingen waarmee we worden geconfronteerd (hittegolven, overstromingen ...). Zowel de mens als de natuur hebben baat bij het resultaat. Zo kan bijvoorbeeld het beschermen of herstellen van een bos in de buurt van een stad bijdragen aan de watervoorziening, aan het verminderen van de klimaatverandering door CO₂ op te vangen, en aan de bescherming van de stad tegen overstromingen door het hemelwater bij zware regenval te bufferen. Een duurzaam beheerd bos komt ook de biodiversiteit ten goede. De natuur is een krachtig hulpmiddel: haar in stand houden en herstellen, moet onze absolute prioriteit zijn.

Er rest ons echter niet veel tijd meer om actie te ondernemen. Samen moeten we onze politici en bedrijven op hun verantwoordelijkheden wijzen en eisen dat ze moedige beslissingen nemen: we hebben nood aan een nieuw gemeenschappelijk sociaal en politiek project dat gebaseerd is op respect voor alles wat leeft. Bij WWF weten we dat het niet eenvoudig zal zijn en dat we opnieuw alles op alles zullen moeten zetten in 2022. We kunnen onze trouwe donateurs en donatrices nooit genoeg bedanken voor hun niet aflatende steun.

Het is immers dankzij jullie steun dat we hebben kunnen ingrijpen tijdens de dramatische branden die afgelopen zomer het Middellandse Zeegebied teisterden. Jullie hebben jullie stem laten horen door massaal ons 'NO NATURE NO FUTURE'-manifest te ondertekenen en de Waalse overheid te vragen de natuur haar regulerende functies terug te geven om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen. Jullie trokken met duizenden de straat op om samen met ons op 10 oktober deel te nemen aan de mars om onze politici te wijzen op de dringendheid van de klimaatsituatie waarmee we worden geconfronteerd.

Heel erg bedankt voor jullie dagelijkse steun waardoor we op politiek niveau actief kunnen blijven en onze projecten op het terrein, in nauwe samenwerking met de plaatselijke gemeenschappen, kunnen verder zetten. Zo houden we samen de meest waardevolle natuurlijke gebieden wereldwijd in stand, ook hier in België.

Together Possible!

NOG MEER VAN HETZELFDE. OF TOCH NIET?

De COVID-19-pandemie houdt langer aan dan verwacht. Extreme weersomstandigheden teisteren de wereld – ook België bleef niet gespaard. Een teken van de verbroken relatie tussen mens en natuur. Maar een groeiend bewustzijn van het belang van de natuur bij burgers, bedrijven en politici steekt de kop op.

In 2021 hield de **COVID-19-pandemie** de wereld nog steeds in zijn greep. Deze pandemie blijft ons confronteren met de **verbroken relatie tussen mens en natuur**. Ondanks het uitstel van de conferentie van de Conventie inzake Biologische Diversiteit (CBD COP15; nieuwe datum: 11-24/10/21 (deel 1) & 25/04-08/05/22 (deel 2)) en de klimaatconferentie in Glasgow (UNFCCC COP26; nieuwe datum: 1-12/11/21) – twee uiterst belangrijke momenten voor het toekomstig biodiversiteits- en klimaatbeleid – kwamen biodiversiteit en klimaat terug op de politieke agenda en bracht 2021 verder **hoop**. We stelden een **groeiend bewustzijn van het belang van natuur bij burgers, bedrijven en politici** vast en zagen met welke **veerkracht** de maatschappij en politiek kunnen reageren op de crisissituatie die de pandemie met zich meebracht.

Het is echter nog steeds belangrijk om stil te staan bij **de oorzaken van de uitbraak van de gezondheidscrisis**.

De illegale handel in wilde soorten en niet-duurzame systemen voor voedselproductie die geïmporteerde ontbossing en conversie van andere ecosystemen met zich meebrengen, zorgen niet alleen voor een verhoogd gezondheidsrisico maar versterken ook het biodiversiteitsverlies en de opwarming van ons klimaat.

In 2021 werden zowel op **internationaal, Europees, nationaal als regionaal niveau** stappen gezet die het **groeiende politieke bewustzijn** aantonen, en ons moeten helpen het verlies aan biodiversiteit tegen te gaan en de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5°C:

1. De Amerikaanse president Joe Biden zorgde ervoor dat de Verenigde Staten opnieuw toetraden tot het klimaatakkoord van Parijs en verhoogde de ambitie om de broeikasgasuitstoot van de VS te verlagen. Ook China en het Verenigd Koninkrijk verhoogden hun ambitie om hun impact op het klimaat te

verkleinen. Met haar klimaatwet wil de EU de netto-uitstoot met 55% verlagen tegen 2030 en koolstofneutraal worden tegen 2050. Volgens de wetenschap hebben we echter een verlaging nodig van de Europese uitstoot van minstens 65% om in lijn te zijn met de doelstellingen van het akkoord van Parijs.

2. De Europese Unie maakt werk van een Europese wetgeving tegen geïmporteerde ontbossing en wil hiermee de impact van de Europese consumptie en productie op ecosystemen elders verkleinen. Naast het beschermen van ecosystemen groeit geleidelijk aan ook het inzicht dat ook het herstellen van de natuur belangrijk is. De EU kondigde aan dat het werk zal maken van een Europese wet voor natuurherstel.

3. In oktober 2020 kreeg ons land een nieuwe federale regering. Klimaat, milieu en natuur vormen een belangrijk speerpunt in het Belgisch federaal regeerakkoord. Ook zagen we onze federale regering toetreden tot:

- a. het 'Amsterdam Declaration Partnership', een samenwerkingsverband tussen enkele Europese landen om geïmporteerde ontbossing een halt toe te roepen;
- b. de 'Coalition of Finance Ministers for Climate Action', die beleidsmakers van meer dan 50 landen samenbrengt om via veranderingen in het financiële en fiscale regime de

klimaatverandering tegen te gaan en te bouwen aan een sociaal rechtvaardige, koolstofneutrale en veerkrachtige toekomst.

4. De Vlaamse en Waalse overheden maken werk van nationale parken met het oog op de bescherming en het herstel van de natuur binnen onze eigen landsgrenzen.

Ook bij **burgers, bedrijven en non-profitorganisaties zoals academische instellingen, constateerden we een toenemend besef voor de nood aan actie om de klimaat- en biodiversiteitscrisis aan te pakken**. Burgers steunden massaal onze 'Together4Forests'-campagne voor een sterke wetgeving tegen geïmporteerde ontbossing, en private en non-profitorganisaties sloten zich in snel tempo aan bij de 'Belgian Alliance for Climate Action' (BACA).

In 2021 bleef de natuur wereldwijd voor vele mensen een belangrijke plaats om zich te herbronnen. Laat het herstel uit deze crisis ons op een traject zetten naar een veerkrachtige, duurzame, koolstofneutrale en sociaal rechtvaardige toekomst. We rekenen erop dat zowel private als politieke beslisningnemers hun ambitie omzetten in concrete acties en resultaten, en blijven ons inzetten om de verbroken relatie tussen mens en natuur te herstellen.

WE BLIJVEN TIMMEREN AAN DE WEG

Ook in 2021 deed WWF-België inspanningen om via beleidswerk en projecten op het terrein het verlies aan biodiversiteit een halt toe te roepen, ecosystemen te beschermen, en onze ecologische voetafdruk te verkleinen.

Na het uitstel door de pandemie stelden we in het najaar van 2020 de allereerste editie van het **'Living Planet Report' – Natuur in België** voor, en maakten we de balans op van de biodiversiteit in België tussen 1990 en 2018. We toonden aan dat de klimaatverandering een directe impact heeft op soorten in België en verwezen naar het belang van 'Nature-based Solutions' voor het herstel van onze ecosystemen en biodiversiteit. De trend die het rapport aantoonde is licht positief (+0.2%/jaar), maar er zijn veel verschillen naargelang de soort en het habitatype. Verschillende studies tonen ook aan dat de biodiversiteit in ons land al voor 1990, dus voor de periode voor dewelke we de 'Living Planet Index' berekenden, een sterke terugval kende. De biodiversiteit in België bevindt zich momenteel waarschijnlijk op een historisch laag niveau. WWF blijft zijn inspanningen verderzetten en versterken om het verlies aan biodiversiteit ook in België te herstellen.

2021 bracht ook het opstarten van een nieuw samenwerkingsverband tussen verschillende Belgische milieuorganisaties met zich mee in de vorm van een **'Biodiversiteitscoalitie'**. Deze groep van ngo's werkt samen om vanuit het maatschappelijk middenveld druk te zetten op beleidsmakers om een zo ambitieus mogelijk post-2020 biodiversiteitskader voor België uit te werken. In de aanloop naar CBD COP15 formuleerde deze coalitie aanbevelingen voor beleidsmakers die ons land op deze belangrijke internationale mijlpaal voor de biodiversiteit zullen vertegenwoordigen.

Ook burgers kunnen hun steentje bijdragen. Daarom richtte WWF-België samen met Be Planet het **'Fonds voor natuur bij ons'** op. Het Fonds heeft als doel lokale, kleinschalige initiatieven die een positieve bijdrage leveren aan de bescherming van de natuur in België, en die gedragen worden door verenigingen en buurtbewoners, financieel te ondersteunen.

De pandemie zorgde bij veel bedrijven voor een verstoring van hun bevoorradingsketens en een groeiend besef van de rol van het biodiversiteitsverlies en de klimaatverandering hierin. WWF-België besloot om in samenwerking met 'The Shift' een antwoord te bieden aan deze grotere bereidheid tot actie van bedrijven en richtte de **'Belgian Alliance for Climate Action'** (BACA) op. Sinds haar oprichting sloten al 81 organisaties (waaronder ook non-profitorganisaties) zich aan. Zij vertegenwoordigen 274 989 medewerkers en een jaarlijkse omzet van € 78 miljard. Via deze alliantie engageren zij zich o.a. om via 'Science Based Targets' hun ecologische voetafdruk te verlagen en partners uit hun bevoorradingsketen te overtuigen om van duurzaamheid een prioriteit te maken.

Met het project **'Eat4Change'** wil WWF-België, in samenwerking met andere WWF-kantoren, de transitie naar een meer **duurzame en rechtvaardige voedselproductie en landbouw** ondersteunen. We stelden vast dat de consumptie van dierlijke producten al enkele jaren afneemt en willen via dit project bijdragen aan deze evolutie door het eetpatroon van jonge Europeanen en de voedselproductie te verduurzamen. Via een studie toonden we aan dat het mogelijk is om duurzame voedingsproducten (lagere impact op klimaat, minder landoppervlak nodig, en geen andere schade aan ecosystemen) aan te kopen zonder hierbij meer geld uit te geven. Kiezen voor voedingsproducten van betere kwaliteit met minder impact op het milieu is dus mogelijk voor iedereen.

Onze consumptie van o.a. vlees, palmolie, koffie en chocolade draagt mogelijk bij aan ontbossing en de conversie van andere ecosystemen zoals savannes en graslanden. Steeds meer Europeanen lijken zich hier bewust van te worden. Via de **'Together4Forests'-campagne** vroegen bijna 1,2 miljoen burgers een sterke **Europese wetgeving tegen geïmporteerde ontbossing**. We maakten de Belgische ministers van leefmilieu bewust van dit groeiend besef door hen rechtstreeks de ingezamelde Belgische handtekeningen te overhandigen. In november 2021 kwam de Europese Commissie met een eerste voorstel voor deze wetgeving. WWF volgt dit dossier op en hoopt op een zo ambitieus mogelijke uitkomst. We blijven onze regeringen aanzetten om dit in de latere onderhandelingen verder te verdedigen.

WWF blijft zich ook inzetten om **ecosystemen op land en in zee te beschermen**. Samen met het 'Belgian Offshore Platform' (BOP) en '4Sea' (Bond Beter Leefmilieu, Greenpeace, Natuurpunt en WWF-België) onderschrijven we dat bij **het ontwerp, de bouw, de exploitatie en de ontmanteling van windparken in de nieuwe Belgische offshore windzones, natuurbescherming een topprioriteit** moet zijn. Zo proberen we met investeerders en eigenaars van windparken in de Belgische Noordzee het mariene milieu en de mariene biodiversiteit te beschermen. Via de 4Sea-coalitie riepen we verder op tot de stopzetting van zandwinning in natuurgebieden in onze Noordzee. We blijven invloed uitoefenen op het beleid om het principe van **conditionaliteit op te nemen in de wetgeving rond diepzeemijnbouw** en werkten onlangs met enkele grote economische spelers samen aan een **business statement waarbij we oproepen tot een moratorium op diepzeemijnbouw**.¹

Door **ontbossing en illegale handel in wilde dieren** komt onze maatschappij directer in aanraking met ziekteverwekkers zoals SARS-CoV-2. Ons land kan een belangrijke rol spelen bij het verminderen van gezondheidsrisico's door de illegale handel in, en de consumptie van wilde diersoorten een halt toe te roepen. We stelden na onderzoek vast dat deze handel via online platformen (sociale media en online webshops) een grote omvang aanneemt. WWF formuleerde aanbevelingen om de wetgeving rond deze onlinehandel te verbeteren, handhaving te versterken en vroegen om meer personeel, betere middelen en opleidingen te voorzien. We zaten ook samen met actoren uit de e-commerce sector om hen te ondersteunen bij het nemen van actie tegen de illegale handel in wilde soorten.²

¹ <https://www.noseabedmining.org/>

² <https://www.wwf.eu/?364590/Wildlife-trafficking-found-online-in-EU--reports>

ACTIETERREINEN

Bossen

Wilde soorten

Klimaat

Voeding & Landbouw

Oceaan

BELGIË

p. 12 .... Bossen

p. 24 .... Wilde soorten

p. 34 .... Klimaat

p. 38 .... Voeding & Landbouw

p. 42 .... Oceaan

DE GUYANA'S

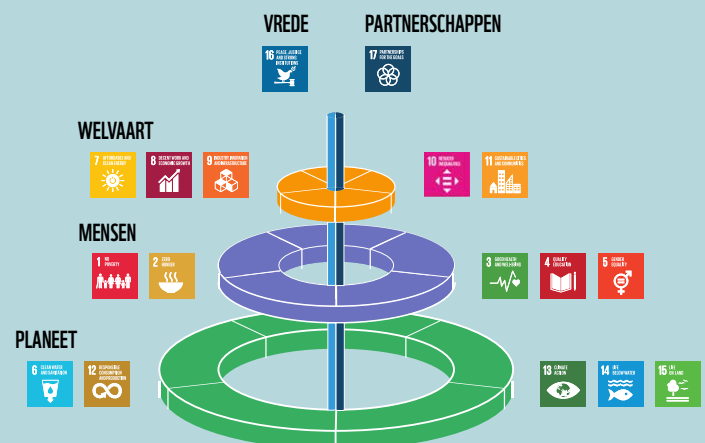
p. 18 .... Suriname

AMAZONEGEBIED & CHOCÓ-DARIÉN

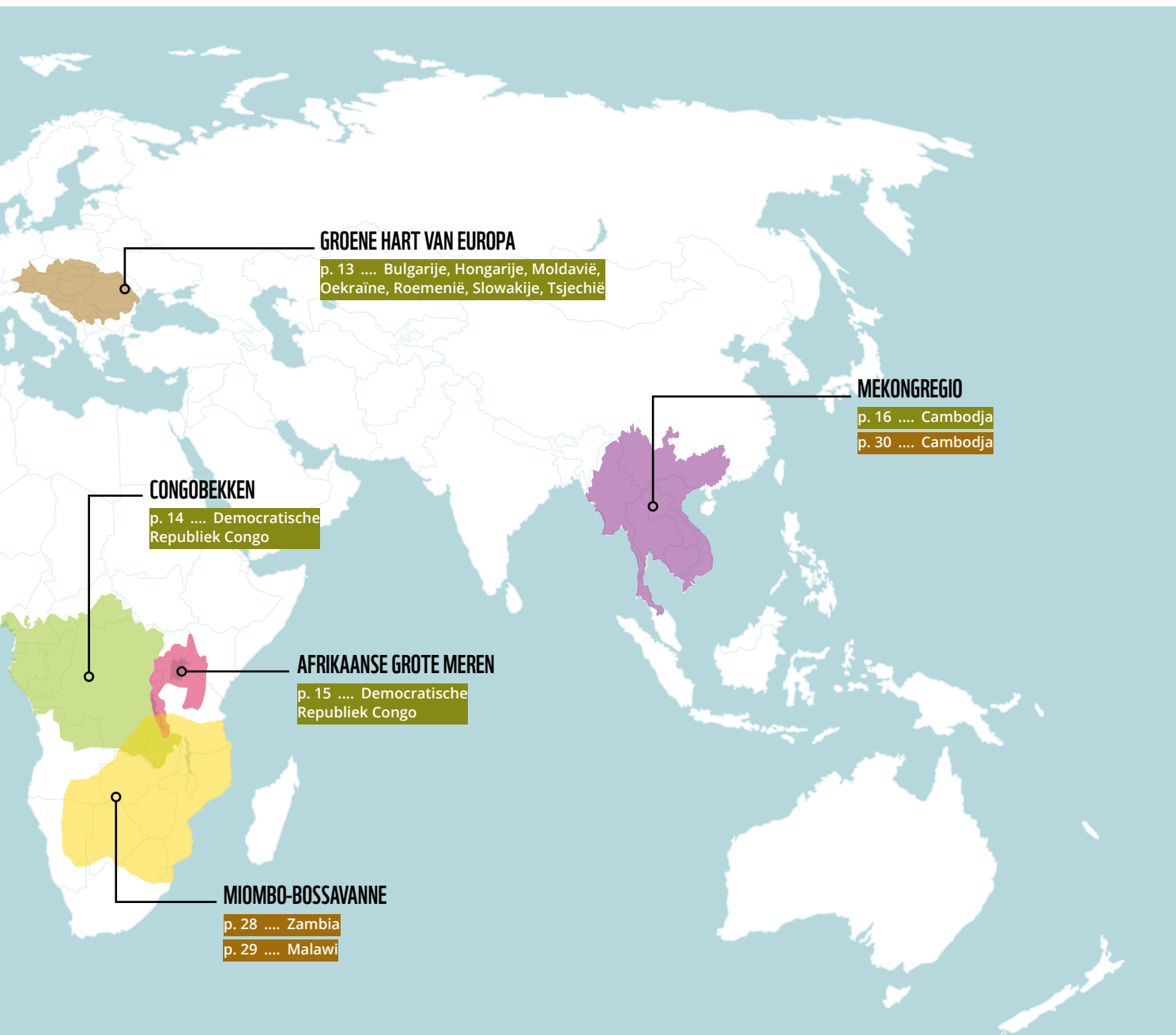
p. 19 .... Ecuador

ONZE PROJECTEN IN 2021

Alle internationale terreinprojecten van WWF-België worden uitgevoerd in de kritieke regio's die WWF International bepaald heeft op basis van wetenschappelijk onderzoek.

GROENE HART VAN EUROPA

p. 13 .... Bulgarije, Hongarije, Moldavië, Oekraïne, Roemenië, Slowakije, Tsjechië

MEKONGREGIO

p. 16 .... Cambodja

p. 30 .... Cambodja

CONGOBEKKEN

p. 14 .... Democratische Republiek Congo

AFRIKAANSE GROTE MEREN

p. 15 .... Democratische Republiek Congo

MIOMBO-BOSSAVANNE

p. 28 .... Zambia

p. 29 .... Malawi

DUURZAME ONTWIKKELINGSDOELSTELLINGEN

Bij al onze projecten (zie pagina's 10-45) vermelden we de 'Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen' of 'Sustainable Development Goals' (SDG's) waaraan ze bijdragen. In september 2015 werden deze doelstellingen formeel aangenomen door de algemene vergadering van de Verenigde Naties (Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling). De 17 SDG's moeten tegen 2030 armoede en andere ontberingen beëindigen, de gezondheid en het onderwijs verbeteren, ongelijkheid verminderen en economische groei stimuleren. Tegelijkertijd moeten ze ook de klimaatverandering aanpakken en werken aan het behoud van onze oceaan en bossen. Ontwikkelingssamenwerking en duurzame ontwikkeling – zowel op economisch, sociaal als ecologisch vlak – gaan hand in hand. Bovendien moet de implementatie van de doelstellingen niet enkel gebeuren in het Zuiden, maar overal ter wereld. Eind 2020 moesten 21 subdoelstellingen – waarvan 12 m.b.t. biodiversiteit – van de 169 behaald worden. Voor sommige subdoelstellingen werd er vooruitgang geboekt. De vooruitgang werd echter voor geen enkele subdoelstelling als voldoende beschouwd. Tijdens het 'High-level Political Forum on Sustainable Development' van 2021, werden er voorstellen geformuleerd om deze subdoelstellingen te herzien. Deze voorstellen moeten verder geanalyseerd worden.

BOSSEN

Uitgestrekte en dynamische boslandschappen zijn erg waardevol voor de biodiversiteit, het klimaat en de mens. Om ze te behouden, zet WWF zich in om tegen 2030 50% van de bossen wereldwijd daadwerkelijk te beschermen of beter te beheren, om de ontbossing een halt toe te roepen, en om 350 miljoen hectare boslandschap te herstellen. WWF-België draagt bij tot deze globale doelstellingen door ervoor te pleiten enkel producten in te voeren waarvoor niet werd ontbost en waarvoor geen natuurlijke ecosystemen werden omgevormd tot landbouwgebied. Daarnaast is WWF-België ook actief op het terrein, bv. in het gebied rond het nationaal park Virunga, in het Ecuadoraans Amazonegebied en in de Mekongregio.

© DIETER HOEVEN / WWF-BELGIUM

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 IS DE HOUTBEVOORRADING IN BELGIË AFKOMSTIG UIT LEGALE BRONNEN EN BESTAAT ZE VOOR 70% UIT GECERTIFICEERD HOUT.

Partners ('EU Forest Crime Initiative') andere WWF-kantoren, Client Earth, INTERPOL, TRAFFIC

Duur 2018 - 2022

Het 'EU Forest Crime Initiative' wordt gefinancierd door de Europese Unie voor de periode 2019 - 2021.

Federaal minister van Klimaat, Leefmilieu, Duurzame ontwikkeling en 'Green Deal' Zakia Khattabi nam de Belgische handtekeningen in ontvangst op een voetbalveld. Om de twee seconden wordt een oppervlakte zo groot als een voetbalveld ontbost.

Hout, cacao, sojabonen voor veevoeder, palmolie, koffie... Om de grondstoffen die we in België importeren te produceren, wordt 4,2 miljoen ha landbouwgrond geëxploiteerd in landen die hun bossen in snel tempo zien verdwijnen. Dit is het equivalent van 1,4 maal de oppervlakte van België. De kans bestaat dat deze gebieden zijn ontbost of vernield om deze grondstoffen te produceren. WWF pleit voor een beleid dat garandeert dat geen van deze grondstoffen verband houden met ontbossing, met de omvorming van natuurlijke ecosystemen, of met mensenrechtenschendingen. Uit een onderzoek dat WWF-België in november 2020 publiceerde, bleek bijvoorbeeld dat de kans groot is dat illegaal gekapt hout is gebruikt in meubels, decoratieve voorwerpen en doe-het-zelfmaterialen die in België worden verkocht. WWF onderzocht 49 houten producten. Van 22 ervan verschaften de winkels onvolledige of foutieve informatie over de herkomst en de houtsoort. We zijn dus nog ver verwijderd van een 100% legale houtmarkt in België, en we moeten de opsporing van deze illegale handel dringend uitbreiden en de sancties aanscherpen. De Europese Commissie beloofde van haar kant om tegen eind 2021 nieuwe wetgeving voor te stellen om geïmporteerde ontbossing te bestrijden. In september 2020 lanceerde WWF samen met 160 Europese ngo's de campagne 'Together4Forests', zodat burgers hun stem konden laten horen. In de eerste helft van 2021 publiceerde WWF rapporten over de wereldwijde ontbossingsfronten en over het aandeel van de EU in de geïmporteerde ontbossing. Het organiseerde ook een Europees evenement met vertegenwoordigers van de industrie. Zo konden we onze besluitvormers overtuigen van de noodzaak van een strenge Europese wetgeving.

RESULTATEN IN 2021

- **WWF deelde de resultaten van het onderzoek van houten producten met een twintigtal overheidsexperten en met de bevoegde minister** om hen te wijzen op het nut van wetenschappelijke methoden om schendingen van de wetten op de handel in hout en beschermde houtsoorten gemakkelijker op te sporen. In maart 2021 kondigde de federale regering in het voorontwerp van haar Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling de oprichting van een expertisecentrum voor hout aan om meer proeven op hout uit te voeren en de illegale handel aan banden te leggen.
- **87 000 Belgische burgers namen deel aan de grootste Europese publieksconsultatie over een milieuthema.** Samen met meer dan een miljoen andere burgers eisen ze via de campagne 'Together4Forests', een strenge wetgeving tegen geïmporteerde ontbossing. De handtekeningen werden in december 2020 en januari 2021 overhandigd aan de ministers Khattabi, Tellier en Demir. Sindsdien heeft België samen met andere Europese landen zijn engagement bevestigd tegen wereldwijde ontbossing (partnerschap van de Verklaring van Amsterdam), ook met het oog op de COP26-klimaatop (november 2021).

HET GROENE HART VAN EUROPA - BULGARIJE, HONGARIJE, MOLDAVIË, OEKRAÏNE, ROEMENIË, SLOWAKIJE, TSJECHIË

© TOMAS HULIK

De uitgestrekte oude bossen en oerbossen in de Karpaten herbergen meer dan de helft van de populaties grote roofdieren op het Europese continent.

Nergens in Europa is de biodiversiteit zo rijk en divers als in de Karpaten. In het Karpatengebergte werd 365 000 ha oud bos en oerbos geïdentificeerd. Daarmee is de regio één van de laatste bastions voor wilde dieren in Europa. Deze uitgestrekte oude bossen en oerbossen herbergen meer dan de helft van de populaties grote roofdieren op het Europese continent. Naast wolven, bruine beren en Euraziatische lynxen telt de regio ook 4000 plantensoorten waarvan 481 endemische soorten. De Karpaten strekken zich uit over zeven landen en lijden onder de gevolgen van grote industriële of economische projecten die allerm minst duurzaam zijn.

We bleven druk uitoefenen op de nationale overheden om meer geïdentificeerde oude bossen en oerbossen te beschermen. Belangrijke hefboomen hierbij waren de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 en de nieuwe EU-strategie voor de bossen. We hebben inspanningen geleverd om gemeenschappen die oude bossen bezitten, ervan te overtuigen dat de volledige bescherming van hun bossen het beste is voor hen en voor de natuur: de inspanningen die het kost om hout uit de zeer ontoegankelijke gebieden te commercialiseren wegen niet op tegen het potentieel van ecotoerisme en compensaties die eventueel kunnen verkregen worden. Ook maakten we gebruik van wijzigingen in de samenstelling van regeringen – vooral in Bulgarije en Roemenië – om nieuwe beleidsmakers te overtuigen van onze argumenten om meer geïdentificeerde oude bossen en oerbossen te beschermen. Met succes want in Bulgarije streeft de overheid voor het eerst hoge ambities na.

In Hongarije boekten we grote vooruitgang met het identificeren van bossen die als reservaat kunnen worden beschermd. We willen minstens 100 000 ha volledig beschermen. Uit onderzoek blijkt dat aangeplante laaglandbossen, ook al wordt tegenwoordig een natuurlijke soortensamenstelling gebruikt, nooit de biodiversiteitsgraad van bossen bereiken die nooit werden gekapt – een bevestiging van het belang van de bescherming van oude bossen en oerbossen op ons continent.

RESULTATEN IN 2021

- Van de **365 000 ha geïdentificeerde oude en oerbossen** werden er in 2021 **95 000 ha wettelijk beschermd**. In totaal is nu 320 000 ha beschermd, waarvan 190 000 ha in Bulgarije, 64 000 ha in Oekraïne, 58 000 ha in Roemenië en 7000 ha in Slowakije.

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 ZIJN OUDE BOSSEN EN OERBOSSEN IN HET GROENE HART VAN EUROPA IN KAART GEBRACHT EN BESCHERMD.

Partner WWF-CEE (Centraal- en Oost-Europa)

Duur 01/07/18 - 30/06/23

Bijdrage 2021 € 250 000 (fondsen van giften aan WWF-België) + € 346 000 (ondersteunende projecten; fondsen van giften aan WWF-België)

Geïnvesteerd / nog te investeren (K€)

1 053 500

Vooruitgang van de doelstelling (%)

88%

© NIKLAS WEBER / BINCO

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 MAAKT MINSTENS 30 000 HA BOS VAN DE PROVINCIE MAI-NDOMBE DEEL UIT VAN DOOR DE GEMEENSCHAPPEN BEHEERDE BOSCONCESSIES.*

* Als bijdrage aan het Tobatela Zamba-project en de doelstelling van WWF-DRC: tegen 2022 maakt minstens 1 miljoen ha bos (1%) in de DRC deel uit van door de gemeenschappen beheerde bosconcessies.

Partners WWF-DRC, BINCO (Biodiversity Inventory for Conservation), Mbou Mon Tour (lokale NGO)

Duur 01/01/17 - 31/12/21

Bijdrage 2021 € 261 834 (80% fondsen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking; 20% verdeeld over fondsen van giften aan WWF-België & fondsen van Wallonie-Bruxelles International (WBI)) + € 90 000 (ondersteunende projecten; fondsen van giften aan WWF-België)

Geïnvesteed / nog te investeren (K€)

1 533

314

Vooruitgang van de doelstelling (%)

118%

RESULTATEN IN 2021

■ Voor de Endalagebiedsgemeenschapsbosconcessies (5594 ha) werd een **inventaris van natuurlijke hulpbronnen** (fauna, hout en andere bosproducten) uitgevoerd, en werd er een ontwerp voor een eenvoudig **beheerplan** uitgewerkt.

■ **Het eindrapport over de inventarisatie van zoogdieren in het westelijke deel van de provincie Mai-Ndombe werd gepubliceerd.**

Tussen 2018 en 2020 werd 9904 km², waarvan 7133 km² bos, geïnventariseerd. In het gebied komen zo'n 3500 gespeende **bonobo's** voor. De hoogste dichtheden vinden we in het WWF-projectgebied. Ook werden er sporen van **olifanten** gevonden.

■ In samenwerking met een stagiair van de Universiteit van Luik werd een eenvoudig **pilootsysteem ontwikkeld voor het monitoren van fauna door de lokale gemeenschappen**. Op een kaart met genummerde kilometerhokken duiden de jagers uit de lokale gemeenschappen de observaties van wilde soorten aan. Het laat toe de ruimtelijke verspreiding van wilde dieren en hun populatiedichtheden in te schatten. Het is ook een manier om jagers te betrekken bij het duurzaam beheer van wilde dieren.

■ 97 vrouwen uit 12 dorpen volgden een **alfabetiseringscursus**.

■ 164 leraren uit het basisonderwijs kregen een **opleiding eco-burgerschap**, met aandacht voor wilde dieren waaronder bonobo's. Zo'n 801 leerlingen werden bereikt tijdens de lessen op school.

In de voorbije jaren steunde WWF de oprichting en het beheer van acht gemeenschapsbosconcessies (31 725 ha) in de provincie Mai-Ndombe.

In 2020 werd er in de DRC 1,31 miljoen ha bos gekapt – goed voor een uitstoot van 854 miljoen ton CO₂, dat is zeven keer de uitstoot van België in 2019. 'Slash-and-burn'-landbouw en het verzamelen van brandhout zijn de directe oorzaken. Dit heeft invloed op de biodiversiteit, op het lokale en mondiale klimaat, en op de sociaal-ecologische veerkracht van gemeenschappen die afhankelijk zijn van de natuurlijke hulpbronnen die door de bossen worden geleverd. Een strategie om ontbossing tegen te gaan en het welzijn van rurale gemeenschappen te vergroten, is de toewijzing van concessies voor gemeenschapsbossen aan lokale gemeenschappen en inheemse volkeren. De concessies, voorzien in het boswetboek van de DRC, versterken hun landrechten en vormen een alternatief voor de op de klassieke manier beschermde gebieden. In de voorbije jaren steunde WWF **de oprichting en het beheer van acht gemeenschapsbosconcessies (31 725 ha)** in de provincie Mai-Ndombe. De streek werd gekozen voor de belangrijke populatie bonobo's. Ecotoerisme was een van de pijlers van het project, maar de ontwikkeling ervan is vertraagd door de COVID-19-pandemie. Ook zetten we in op de **uitwerking van eenvoudige beheerplannen, capaciteitsopbouw voor vrouwen, bonobo-onderzoek en natuurbehoud**. Bijzondere aandacht werd besteed aan:

- de inventarisatie en de monitoring van wilde soorten;
- de capaciteitsopbouw van vrouwen (bijenteelt, krediet- en spaarkassen, alfabetisering, ambachten);
- milieu-educatie voor leerlingen;
- de voortzetting van gewinningsactiviteiten voor bonobo's en de bevordering van het ecotoerisme;
- de opleiding van spoorzoekers en dorpelingen over de te nemen voorzorgsmaatregelen om het risico op overdracht van COVID-19 tussen mensen, maar ook naar bonobo's, te verminderen.

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 ZIJN ER 11 000 HA BOMEN AANGEPLANT EN IS ER 21 600 TON DUURZAME HOUTSKOOL GEPRODUCEERD IN DE DRC.*

* Als bijdrage aan de doelstelling van WWF-DRC: om ontbossing te voorkomen, wordt tegen 2022 10% van de houtskool op een duurzame manier geproduceerd in prioritare landschappen en groeit 0,1 miljoen ha bos natuurlijk aan of wordt het aangeplant.

Partners WWF-DRC, DIOBASS (lokale NGO)

Duur 01/01/17 - 31/12/21

Bijdrage 2021 € 602 860 (80% fondsen van de Belgische ontwikkelingssamenwerking; 20% fondsen van giften aan WWF-België) + € 157 168 (ondersteunende projecten; fondsen van giften aan WWF-België)

Geïnvesteed / nog te investeren (K€)

3 690 263

Vooruitgang van de doelstelling (%) '11 000 ha bomen aangeplant'

108%

Vooruitgang van de doelstelling (%) '21 600 ton duurzame houtskool'

97%

Op 22 mei 2021 barstte de Nyiragongo uit. De Nyiragongo is een van de acht vulkanen van het Virunga-massief.

Het nationaal park Virunga in het oosten van de DRC staat wereldwijd bekend om zijn biodiversiteit. Het herbergt iconische diersoorten zoals de berggorilla en de okapi. **De lokale bevolking is voor meer dan 90% afhankelijk van hout voor haar energievoorziening.** Ze gebruikt brandhout en 'makala' (houtskool in de lokale taal) voornamelijk afkomstig van de illegale houtkap in het park. Dat veroorzaakt een enorme druk op de natuurlijke hulpbronnen van Virunga. Om de bevolking te helpen en het Virungapark te sparen, heeft WWF samen met zijn partners het project ECOMakala opgericht: we steunen duizenden kleinschalige landbouwbedrijven bij het aanplanten van bomen bestemd voor de productie van legale en duurzame houtskool. Bovendien steunen we de productie van efficiënte stooftjes die tot 50% minder houtskool verbruiken dan de traditionele stooftjes. We begeleiden de lokale bevolking in het proces om hun bossen officieel het statuut van 'gemeenschapsbos' te laten toekennen en we helpen hen met het duurzame beheer ervan. Tot slot zet het project ook in op boslandbouw en honingproductie als nieuwe bronnen van inkomsten voor de bevolking.

RESULTATEN IN 2021

PRODUCTIE VAN DUURZAME HOUTSKOOL

- 1316 plantagehouders hebben 7953 ton duurzame houtskool geproduceerd en verkocht.
- Sinds 2008 zijn 12 387 ha boomplantages aangelegd en is 20 974 ton duurzame houtskool geproduceerd.

HOUTSKOOLSTOOFJES

- 1631 efficiënte houtskoolstooftjes werden geproduceerd en 1189 werden er verkocht. Sinds 2017 zijn 7214 stooftjes geproduceerd en 4624 zijn verkocht.

BOSLANDBOUW EN HONINGPRODUCTIE

- Sinds 2017 werd 885 ha landbouwperceel ingericht als boslandbouwsysteem.
- 7390 liter honing werd geproduceerd. In totaal werd 23 042 liter honing geproduceerd sinds 2017.

ALTERNATIEVE ENERGIE

- Installatie van 1 vergister voor biogas. Sinds 2019 zijn in totaal 38 vergisters geplaatst.

GEMEENSCHAPSBOSSEN

- De decreten over de toewijzing van de 'Local Community Forestry Concessions' aan twee lokale gemeenschappen werden ondertekend. Deze decreten vertegenwoordigen 18 166 hectare bos dat voortaan duurzaam beheerd zal worden. Er wordt nu 21 958,7 ha bos beheerd door lokale gemeenschappen.

© SOTHEAN THOU / WWF-CAMBODJA

De oostelijke vlakten van de Mekongregio zijn een toevluchtsoord voor veel bedreigde diersoorten.

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 IS 600 000 HA BOS IN DE BESCHERMEDE GEBIEDEN SREPOK EN PHNOM PRICH IN DE OOSTELIJKE VLAKTEN VAN CAMBODJA BESCHERMD OF IN STAND GEHOUDEN.

Partner
WWF-Cambodja

Duur 01/01/18 - 30/06/22

Bijdrage 2021 € 523 086 (fondsen van giften aan WWF-België)

Geïnvesteerd / nog te investeren (K€)

1 932 977

Vooruitgang van de doelstelling (%)

99%

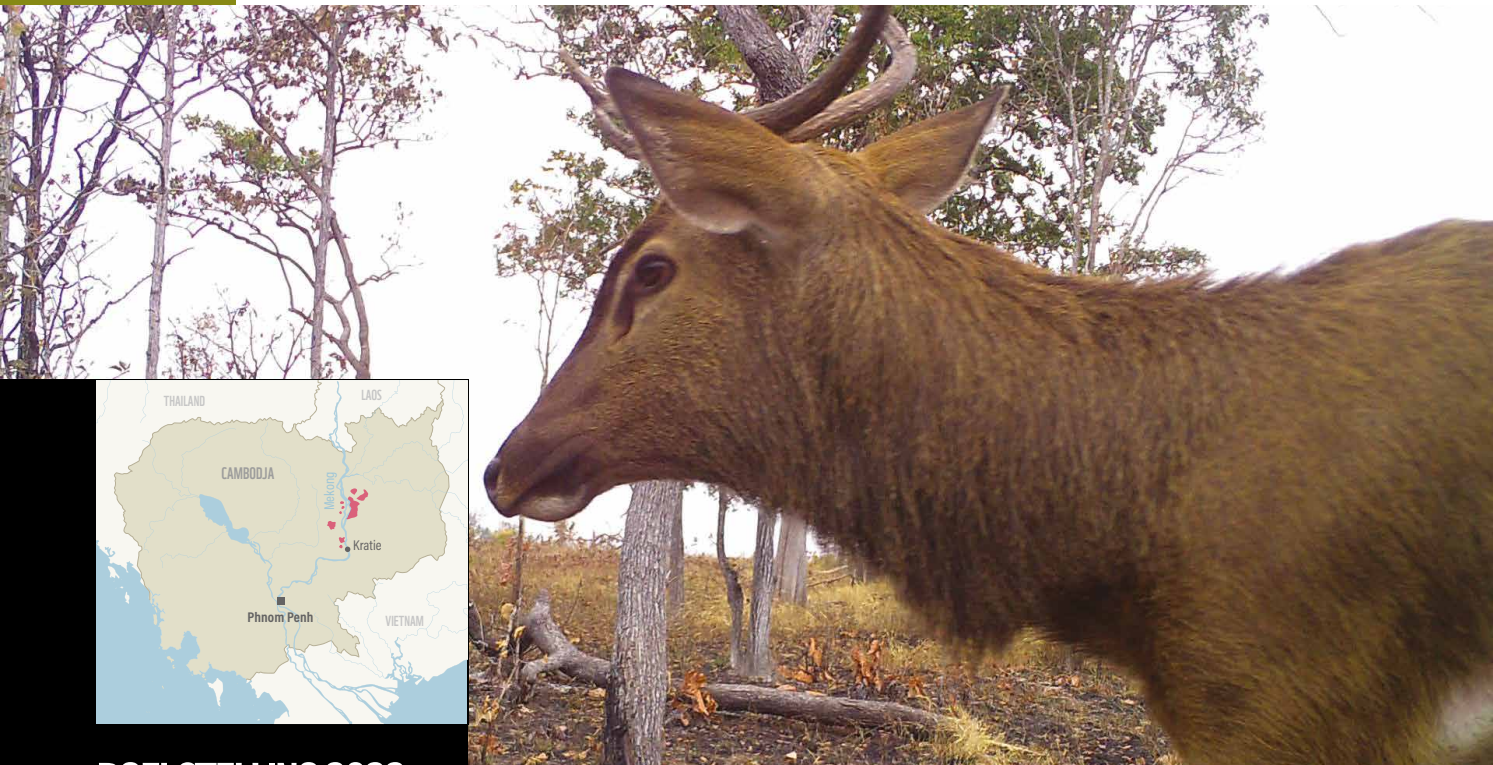

De **oostelijke vlakten van de Mekongregio** strekken zich uit over meer dan 30 000 km² en omvatten vijf beschermde natuurgebieden: één in Vietnam en vier in Cambodja. Om zijn doel te bereiken, is WWF actief in twee van deze beschermde gebieden, de wildreservaten Srepok en Phnom Prich. **Deze bossen zijn een toevluchtsoord voor veel bedreigde soorten**, zoals de Aziatische olifant, de banteng, de Aziatische buffel, de gaur, de Maleise beer, de Siamese krokodil, het liehert en talloze soorten vogels. Een van de belangrijkste activiteiten die WWF in 2021 ondernam om deze bossen te beschermen, was het organiseren van patrouilles door rangers, met de steun van mobiele politie-eenheden, gemeenschapswachten, grenswachten en officiële bewakers van het ministerie van Leefmilieu. We hebben rangers ook vertrouwd gemaakt met nieuwe patrouilletechnieken, met technieken om met wilde soorten om te gaan en ze opnieuw vrij te laten, en met het gebruik van artificiële intelligentie voor het beheer van beschermde gebieden. Ook hebben we onderzoek verricht, bv. een langetermijnonderzoek met wildcamera's om verschillende taxa (waaronder luipaarden en verschillende soorten hoefdieren) te bestuderen. We monitorde ook de biodiversiteit door grensoverschrijdende verplaatsingen van olifanten te bestuderen, de grootte van gierenpopulaties en van Siamese krokodillen.

RESULTATEN IN 2021

- Na een campagne tegen de aanwezigheid van gedomesticeerde honden in de beschermde gebieden (en tegen de illegale jacht met honden), zien we voor het eerst een toename van de aanwezigheid van Aziatische wilde honden (*Cuon alpinus*), na zeven jaar van constante achteruitgang.
- 11 rangers werden opgeleid om 'WoodAI', een applicatie die gebruik maakt van artificiële intelligentie, in te zetten om illegaal houttransport op te sporen en de houtsoort te identificeren, om zo de illegale exploitatie van hout in de beschermde gebieden in te dijken.
- Het WWF-programma in de oostelijke vlakten van de Mekongregio wordt onderworpen aan een uitgebreide tussentijdse evaluatie door externe consultants. Uit de voorlopige resultaten van deze evaluatie blijkt dat de belangrijkste resultaten tijdig zijn behaald.

© MoE-PDOE / WWF

Onze wildcamera's konden minstens zeven lierherten, een zeldzame en bedreigde diersoort, filmen.

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 IS ER 37 000 HA BOS/ DRASLAND BIJ NATIONAAL DECREET BESCHERMD IN DE VLOEDBOSSEN VAN DE PROVINCIE KRATIE IN CAMBODJA.

Partners WWF-Cambodja, Cambodian Youth Network (CYN), Forests and Livelihoods Organization (FLO Cambodja)

Duur 01/01/17 - 31/12/21

Bijdrage 2021 2021 € 343 910 (80% van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking, 20% van giften aan WWF-België) + € 394 600 (ondersteunende projecten; fondsen van giften aan WWF-België)

Geïnvesteed / nog te investeren (K€)

1 830 256

Vooruitgang van de doelstelling (%)

170%

De **vloedbossen van de Mekong** herbergen een uitzonderlijke biodiversiteit. In termen van zoet water, biodiversiteit en drasland overtreft alleen het Amazonegebied de overstromingsgebieden in het noorden van Centraal-Cambodja. Door landconcessies, infrastructuurwerken, mijnbouw en houtkap zijn veel soorten er echter bedreigd. De waterkwaliteit en de visbestanden nemen af, wat gevolgen heeft voor de lokale gemeenschappen. **Sinds 2000 werkt de Cambodjaanse regering samen met deze gemeenschappen om hen meer te betrekken bij het beheer van de natuurlijke rijkdommen.** De gemeenschappen die zich bij dit initiatief willen aansluiten, stoten echter op administratieve struikelblokken en hebben nood aan technische bijstand. Dit project is dan ook bedoeld om **hun capaciteiten te versterken en ervoor te zorgen dat ze als eigenaar van hun land worden erkend.** In die context waren onze activiteiten in 2021 gericht op het beter toepassen van de wet en op het verzekeren van de efficiëntie van het beheer van beschermde gebieden (capaciteitsopbouw, opleiding, ...). We hebben ook onderzoek en monitoringsactiviteiten uitgevoerd, zoals onderzoek met wildcamera's en een telling van zeldzame vogelsoorten, om de staat van de biodiversiteit te monitoren en bij te dragen aan het beheerplan en aan de uitwerking van het bestemmingsplan van het 'Prek Prasob wildlife sanctuary' en het 'Sambour wildlife sanctuary'. Ons project om kleine ondernemers en ondernemers professioneler te laten werken om hun levensonderhoud te verbeteren, werd bemoeilijkt door de COVID-19-pandemie. Daarom hebben we het project bijgestuurd en richtten we ons op het verzekeren van voldoende levensmiddelen voor de huishoudens. WWF en FLO steunden in totaal 266 huishoudens via zelfvoorzienende activiteiten zoals het houden van kippen en koeien, de productie van rijst en groenten, het oogsten van wilde honing ...

RESULTATEN IN 2021

- We merken een **afname van de illegale houtkap en het illegaal binnendringen van beschermde gebieden** tussen 2020 en 2021. Dat bewijst dat de patrouilles en de bewustmakingsacties vrucht afwerpen.
- Uit een telling van prioritaire vogelsoorten blijkt dat de **populaties van vier sleutelsoorten (rivierstern, witschouderibis, reuzenibis, Javaanse maraboe) en verschillende giersoorten** sinds 2016 **geleidelijk aangroeien** dankzij de geleverde inspanningen om de nesten te beschermen.
- Met de steun van WWF en FLO hebben acht 'Community Forests' met 5730 leden, waaronder 2358 vrouwen, actief meegewerkt aan het **duurzaam beheer van een totale bosoppervlakte van 27 461 ha om in hun levensonderhoud te voorzien.** Voor al deze gemeenschapsbossen zijn beheerplannen opgesteld die worden uitgevoerd.

© FABIAN VAS / WWF-GUYANAS

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 IS 1 MILJOEN HA VAN DE 'SOUTH SURINAME CONSERVATION CORRIDOR' (SSCC) BESCHERMD EN WORDT HET GEBIED GEZAMENLIJK BEHEERD DOOR ZES GEËNGAGEERDE GEMEENSCHAPPEN EN SPECIAAL DAARTOE OPGELEIDE RANGERS.*

* Als bijdrage aan de doelstelling van WWF-Guyana's om een bosareaal van meer dan 85% te bewaren en de ontbossingsgraad tot minder dan 0,1% per jaar te beperken, door bescherming en/of duurzaam beheer van 10 miljoen ha extra gebied in de zuidelijke Guyana's.

Partners WWF-Guyana's, Amazon Conservation Team (ACT) Suriname, Anton de Kom Universiteit van Suriname, Conservation International Suriname (CIS), Forest Stewardship Council (FSC), Green Growth Suriname, Natuurbeheer Suriname (NB), Neowild, Panthera, Stichting Bosbeheer en Bostoezicht Suriname (SBB), Tropenbos International Suriname

Duur 01/07/17 - 30/06/22

Bijdrage 2021 € 250 103 (fondsen van giften aan WWF-België)

Geïnvesteed / nog te investeren (K€)

1 009 250

Vooruitgang van de doelstelling (%)

55%

94% van het landoppervlak van Suriname is bebost. Het land is één van de twee koolstofneutrale landen op aarde.

Suriname, één van de twee koolstofneutrale landen op aarde, herbergt een **buitengewone fauna en flora** en een **rijke inheemse cultuur**. Door zijn lage ontbossingsgraad en uitgestrekte bosareaal – 94% van het land is bebost – vormt het een belangrijk leefgebied voor heel wat diersoorten zoals de jaguar, de reuzenotter, de tapir en het reuzengordeldier. De biodiversiteit en de inheemse gemeenschappen komen echter steeds meer onder druk te staan door illegale goudwinning, de klimaatverandering, stroperij, ontbossing en de sociale implosie van de dorpsgemeenschappen. De recente ontdekking van aanzienlijke oliereserves in het gebied brengt nieuwe uitdagingen met zich mee.

Ondanks de COVID-19-pandemie startten WWF en zijn partners het **eerste nationale jaguaronderzoek** op. Dit onderzoek vormt een belangrijk onderdeel van de 'Nationale Jaguar Strategie'. Voor het eerst werken alle jaguarexperten in Suriname samen om een duidelijk beeld te krijgen van de verspreiding, de populatiegrootte, de bedreigingen en de habitat van de soort. De lokale gemeenschappen stemden in met het onderzoek op hun grondgebied. Ze volgden ook opleidingen die hen in staat stellen bij te dragen aan het onderzoek. Zo wordt de voortzetting ervan op de lange termijn verzekerd.

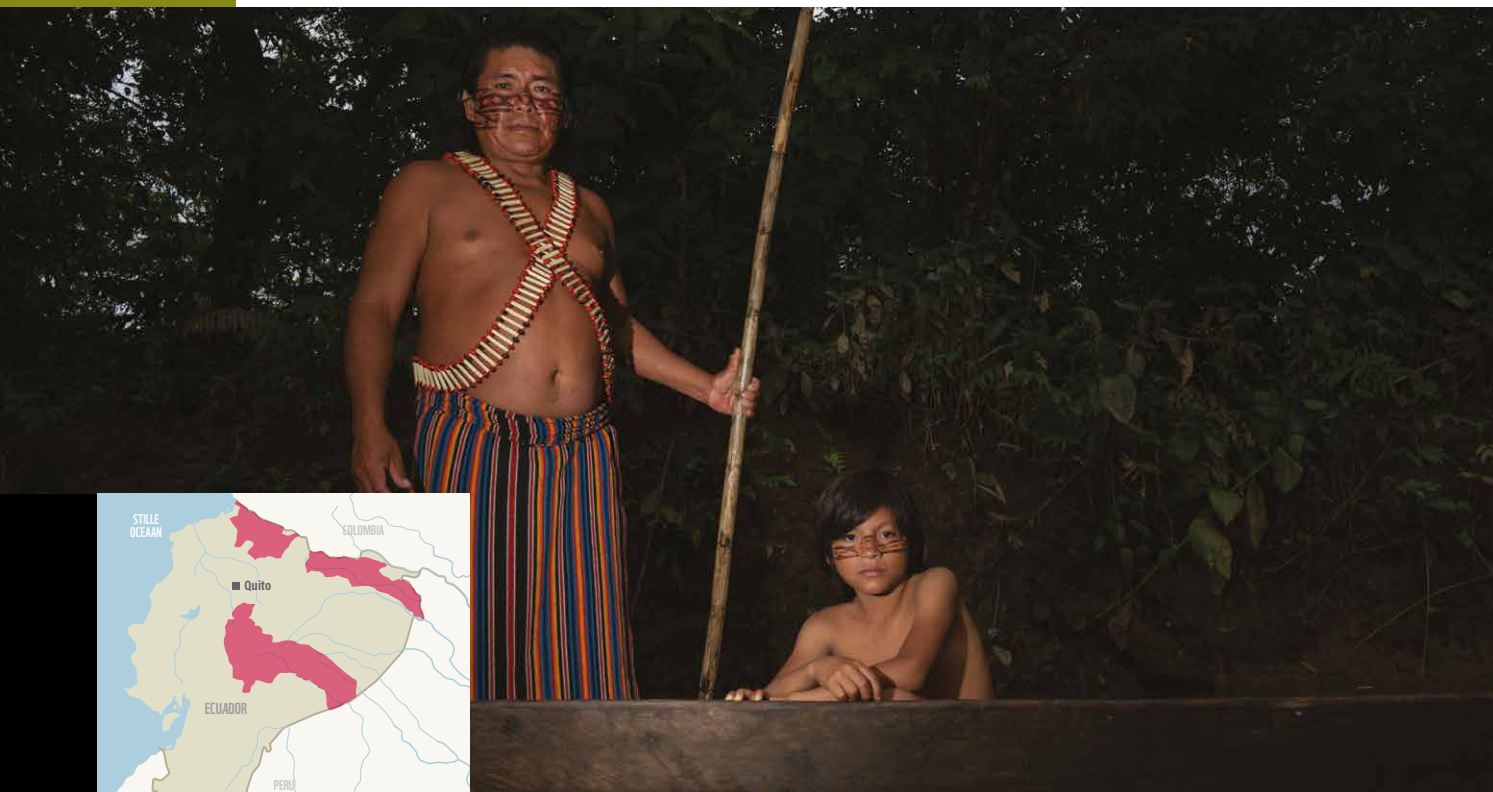
Vorig jaar werd er gestart met het ontwikkelen en testen van een 'Early Warning System' om zo goed als in real time **ontbossing in kaart te brengen, te voorspellen en te voorkomen**. Dit jaar werd een eerste pilootproject op drie lokaties succesvol geïmplementeerd. De data werden tijdens terreinbezoeken gevalideerd. Dit is een belangrijke technologische stap voor het verhogen van de capaciteit van de overheid om het monitoren van bossen efficiënter te maken. WWF en de 'Forest Stewardship Council' (FSC) trachten ook een samenwerking tot stand te brengen met overheidsinstellingen en de private sector om het **certificeren van bossen** op te nemen in het overheidsbeleid om zo de bestaande houtkap op duurzame wijze te laten verlopen.

WWF bouwde een strategische samenwerking uit met de 'Alliance for Responsible Mining'. We ondersteunen de Surinaamse overheid bij het implementeren van de 'Minamata Convention on Mercury' om het **gebruik van het zeer schadelijke kwik in de goudontginning af te bouwen**.

RESULTATEN IN 2021

- Het **eerste nationale jaguaronderzoek** werd opgestart. De eerste resultaten worden eind 2021 verwacht.
- Het eerste **'Early Warning System'-pilotproject** werd uitgevoerd en gecoördineerd door WWF, SBB en NB. Het Early Warning System-dashboard werd aangepast op basis van de eerste resultaten.
- WWF en 'Green Growth' overhandigden een **voorstel voor een Natuurwet** aan de nieuwe minister van Grond- en Bosbeheer. Deze wet moet lokale gemeenschappen en inheemse volkeren in staat stellen hun leefgebieden samen met de overheid te beheren en te beschermen.

© IVY YIN

De samenwerking met inheemse gemeenschappen – zoals de Achuar-gemeenschap waartoe Winia Narka Shakai en zijn zoon behoren – staat centraal in ons project.

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2025 WORDT GEWERKT AAN HET HERSTEL VAN MINIMUM 10 000 HA AANGETASTE GEBIEDEN EN PRIORITAIRE ECOSYSTEMEN.

* Dit is een doelstelling van WWF-Ecuador waar WWF-België aan bijdraagt. De oorspronkelijke doelstelling werd aangepast.

Partners WWF-Ecuador, Altropico (lokale ngo), Fundacion EcoMinga (lokale stichting), Universidad de las Americas (UDLA)

Duur 01/01/17 - 31/12/21

Bijdrage 2021 € 649 444 (80% van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking, 20% van giften aan WWF-België)

Geïnvesteed / nog te investeren (K€)

2 614 680

Ecuador is een van de rijkste landen ter wereld op het gebied van biodiversiteit. Waardevolle bos- en zoetwaterecosystemen leveren heel wat ecosystemendiensten aan de gemeenschappen die er leven. **Ontbossing dreigt echter de natuurlijke leefgebieden van veel soorten – en het grondgebied van inheemse Ecuadoraanse gemeenschappen die er in evenwicht leven met de natuur – aan te tasten.** Ontbossing heeft een duidelijke impact op het welzijn van populaties en maakt ze kwetsbaar voor klimaatverandering. WWF-België, WWF-Ecuador en hun partners op het terrein zijn actief in drie essentiële stroomgebieden: Putumayo, Pastaza en Mira-Mataje. Hoewel de oorzaak van de ontbossing in deze regio's verschilt, zijn de toegepaste oplossingen vergelijkbaar: **sociaaleconomische ontwikkeling met respect voor de natuur** (handel in bosproducten, ecotoerisme, duurzame houtkap); opstellen van **duurzame beheerplannen** voor de beschermde gebieden in overleg met de lokale gemeenschappen; **milieu-educatieprogramma op scholen en bewustmakingscampagnes** om de bescherming van ecosystemen te bevorderen. WWF besteedt bijzondere aandacht aan het **versterken van de rol van vrouwen** bij activiteiten die een inkomen genereren en bij digitale technologieën, opdat zij nog meer kunnen bijdragen aan de bescherming van het milieu. Zo nam de vrouwengroep 'Quinde Warmi' deel aan een monitoringsproject in de 'Llanganates-Sangay Ecological Corridor'. Ze leerden o.a. wildcamera's installeren en volgden de monitoring – die belangrijke gegevens opleverde over focussorten zoals de brilbeer en de bergtapir – in groep op. In totaal draagt het project rechtstreeks bij aan het welzijn van 1065 gezinnen en onrechtstreeks aan dat van niet minder dan 12 321 gezinnen. Tegelijk bevordert het de bescherming van de bosesystemen in het Chocó-Darién-woud en in het Amazonegebied.

RESULTATEN IN 2021

- Met het 'Achuar Copataza Centre' werd een overeenkomst getekend voor het beheer van een **gemeenschapswekerij** met een productiecapaciteit van 10 000 planten, waarmee het herstel van inheemse soorten zoals balsa van start kan gaan.
- 100 gezinnen uit vier inheemse gemeenschappen (Charap, Taikiua, Zábalo en Zancudo Cocha) plantten in totaal **73 ha lokale cacao**. De gemeenschap van Zancudo Cocha verkocht 2,5 ton fijne cacao en aromastoffen.
- In het Cuyabeno-reservaat, een bufferzone, herstellen 19 gezinnen een gebied van 15 ha.

DOEL

TEGEN 2021 DRAGEN 300 LANDBOUWGEZINNEN BIJ AAN HET VERMINDEREN VAN DE IMPACT VAN KLIMAATSCHOMMELINGEN EN VERGROTEN ZE HUN EIGEN VEERKRACHT TEN AANZIEN VAN DE KLIMAATVERANDERING DOOR HUN SOCIO-ECONOMISCHE SITUATIE TE VERBETEREN, HUN COMPETENTIES UIT TE BREIDEN, EN DOOR BOSLANDBOUWTECHNIEKEN AAN TE LEREN.

Partner WWF-DRC

Duur 01/02/19 - 31/12/21

Bijdrage 2021 € 61 654 (90% fondsen afkomstig van het Waals agentschap voor lucht en klimaat (AwAC) en van het Waals Gewest, 10% fondsen van giften aan WWF-België)

© NATUREPL.COM / ERIC BACCIGA / WWF

RESULTATEN IN 2021

- 272 landbouwgezinnen hebben kennis gemaakt met het principe van boslandbouw. 284 landbouwgezinnen werden opgeleid in boslandbouw-toepassingen en -technieken. Sinds de start van het project hebben 335 landbouwgezinnen hun perceel ingericht volgens het aangeleerde boslandbouwprincipe.

Familiale boerenbedrijfjes in de buurt van het Nationaal Park Virunga leren boslandbouwtechnieken aan.

WILDE SOORTEN

Het behoud van wilde soorten is een van onze kerntaken. Nu we worden geconfronteerd met een ernstige biodiversiteitscrisis, zet WWF zich in om ervoor te zorgen dat beschermde gebieden met een hoge biodiversiteitswaarde tegen 2030 minstens 30% van het aardoppervlak uitmaken, en om het beheer en de connectiviteit ervan te verbeteren. We willen ook een einde maken aan de illegale handel in wilde soorten, en de exploitatie van soorten terugbrengen tot een duurzaam niveau. WWF-België draagt bij aan deze mondiale doelstellingen door druk uit te oefenen op onze beleidsmakers (o.a. voor wat de illegale handel in wilde dieren betreft), en via terreinprojecten in België en in andere delen van de wereld – zoals de Mekongregio en de Miombo-bossavanne – die van cruciaal belang zijn.

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 IS DE ILLEGALE HANDEL IN WILDE DIEREN EN PLANTEN IN BELGIË MET 50% GEDAALD (DOOR HET IMPLEMENTEREN VAN EEN GECOÛRDINEERD NATIONAAL ACTIEPLAN BINNEN HET EU-KADER).

Partners ('EU Wildlife Cybercrime') INTERPOL, International Fund for Animal Welfare (IFAW), The Wildlife Trade Monitoring Network (TRAFFIC), de Belgische douane, post- en koerierdiensten, WWF-Frankrijk

Duur 2018 - 2022

Het 'EU Wildlife Cybercrime'-project wordt gefinancierd door het Fonds voor interne veiligheid-Politie van de Europese Unie.

De allereerste editie van het 'Living Planet Report - Natuur in België' werd op 14 september 2020 officieel voorgesteld.

Overexploitatie van en illegale handel in wilde dieren behoren tot de belangrijkste oorzaken van het verlies aan biodiversiteit wereldwijd.

Ze hebben ook negatieve gevolgen voor de sociaaleconomische ontwikkeling en de volksgezondheid (cf. COVID-19-crisis). WWF werkt vanuit een multidimensionale benadering samen met tal van betrokkenen uit de publieke en private sector. We dringen er bij regeringen op aan om deze illegale handel te bestrijden door meer controles uit te voeren, sancties op te leggen en consumenten voor te lichten. We dringen er bij regeringen ook op aan om met deze kwestie rekening te houden bij het uitwerken van het post-2020 biodiversiteitsbeleid. Met de opkomst van internethandel en meer luchtverbindingen is de handel in wilde dieren geëvolueerd naar een transnationaal georganiseerde misdad. WWF en TRAFFIC werken daarom samen met INTERPOL, IFAW en de Belgische douane om deze online handel via het Europese project 'EU Wildlife Cybercrime' te bestrijden. Parallel hiermee kwam er in 2021 een nieuw partnerschap tot stand tussen verschillende Belgische milieu-organisaties. Deze groep ngo's werkt binnen de **Biodiversiteitscoalitie** samen om druk uit te oefenen op federale en regionale beleidsmakers, en om te pleiten voor een zo ambitieus mogelijke Belgische post-2020 biodiversiteitsstrategie. Ze pleiten o.a. voor een ambitieus beleid tegen de illegale handel in wilde soorten.

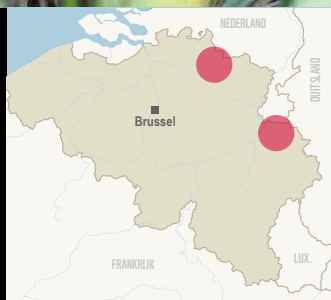
RESULTATEN IN 2021

- **De federale regering heeft de strijd tegen de illegale handel in wilde dieren en planten opgenomen in haar regeerakkoord** en zal er, o.a. via het EU-actieplan, voor zorgen dat deze illegale handel met meer middelen en een betere samenwerking bestreden wordt. Deze beslissing werd mee ingegeven door de WWF-verkiezingscampagne en zijn beleidswerk dat aan de regeringsvorming voorafging.
- In de context van het 'EU Wildlife Cybercrime'-project deden WWF en TRAFFIC onderzoek naar **het gebruik van koerierdiensten bij de illegale handel in wilde dieren** in de EU. Post- en koerierdiensten die bij deze handel kunnen worden ingezet, werden benaderd en kregen informatie over hoe hun sector betrokken kan raken bij de handel in wilde dieren en wat ze daartegen kunnen doen.
- Publicatie van het eerste '**Living Planet Report - Natuur in België**' dat een stand van zaken van de Belgische biodiversiteit schetst. Het rapport stelt acties en maatregelen voor om het verlies aan biodiversiteit een halt toe te roepen. Het werd op een hybride evenement voorgesteld. Een van de sprekers en spreeksters was dr. Erika Vlieghe, die het in haar bijdrage had over het belang van gezonde ecosystemen voor een gezonde samenleving. Het rapport werd ook voorgesteld aan de Waalse en Vlaamse ministers van Leefmilieu en aan andere beleidsmakers en betrokkenen.

© SPW / PASCAL GHETTE

Na Vlaanderen verwelkomt ook Wallonië de eerst roedel in meer dan 150 jaar op zijn grondgebied.

De wolf is een roofdier en staat aan de top van de voedselketen. Zijn terugkeer naar België kan een belangrijke rol spelen in het evenwicht van onze ecosystemen. De wolf helpt de biodiversiteit vooruit, maar zijn terugkeer is niet zonder obstakels. Conflicten met de mens en de versnippering van de Belgische natuur bemoeilijken een definitieve terugkeer. Om een correct beeld van de soort te schetsen, organiseerden het natuurpark Hoge Venen-Eifel, de 'Service Public de Wallonie' en WWF-België een **gratis tentoonstelling over de wolf in België** (zie p. 48-49).

Samen met onze partners zagen we erop toe dat August, Noëlla en de welpen voldoende beschermd werden tegen stropers, en dat het nodige beleid om succesvol met de soort samen te leven, gevoerd werd. Zo kon de **Vlaamse roedel** zich ook in 2021 in alle rust voortplanten. We voerden ook de druk op om te werken aan meer natuurlijke verbindingen om verkeersslachtoffers te vermijden.

In Wallonië kreeg Akela na drie jaar gezelschap van Maxima. Zij stichtten in 2021 de eerste **wolvenroedel van Wallonië** sinds meer dan 150 jaar.

Ook bleef WWF-België overleg plegen met overheden en belanghebbenden van het **Wolvenplatform / Réseau Loup** om de noden en behoeften van de Belgische wolven te behartigen.

Het **'Wolf Fencing Team Belgium'** (WFTB), in Vlaanderen gecoördineerd door WWF-België en Natuurpunt, wierf dankzij financiële steun van het ANB een preventie-adviseur schade aan. Deze adviseur geeft, samen met de vrijwilligers, advies aan veehouders en veehoudsters en voert aanpassingen uit aan omheiningen. Deze professionalisering zorgt ervoor dat we aanvragen sneller kunnen behandelen. Ook hebben we meermaals overleg gepleegd met gelijkaardige initiatieven in het buitenland om onze kennis over het samenleven met de wolf te verbreden.

RESULTATEN IN 2021

- Er leeft nu zowel in Vlaanderen als in Wallonië een **wolvenroedel**.
- Het WFTB werd door WWF-België en Natagora **gelanceerd in Wallonië**, en de eerste 15 vrijwilligers en vrijwilligsters werden opgeleid in het plaatsen van wolfwerende afrasteringen.
- Het WFTB hielp **meer dan 161 veehouders en veehoudsters met advies en technische bijstand** om hun omheining wolfbestendig te maken.
- Samen met de partners van het WFTB hebben we vanuit onze ervaring op het terrein de **nieuwe subsidieregeling rond preventieve maatregelen in Vlaanderen** kunnen beïnvloeden zodat deze maximaal bijdraagt aan het draagvlak voor de wolf.

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 ZIJN DE RANDVOORWAARDEN GECREËERD VOOR EEN DUURZAME TERUGKEER VAN DE WOLF.

Partners Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), Natagora, Natuurpark Hoge Venen-Eifel, Natuurpunt

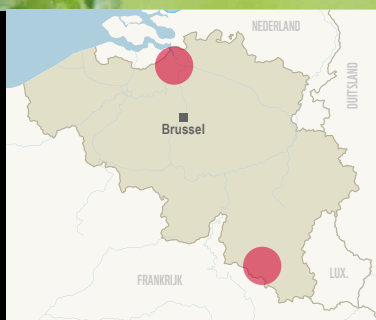
Duur 01/07/18 - 30/06/22

Bijdrage 2021 € 117 409

Vooruitgang van de doelstelling (%)
'mainstreamen wolfbestendige afsluitingen'

80%

Sinds 2012 duiken er op verschillende plaatsen in België sporen op die wijzen op de aanwezigheid van de otter.

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 IS HET LEEFGEBIED VAN DE OTTER VERBETERD ZODAT DE POPULATIES IN DE SCHELDE EN IN DE SEMOIS STABIEL BLIJVEN OF TOENEMEN.

TEGEN 2022 ZIJN DE NATUURLIJKE EN HALFNATUURLIJKE LEEFGEBIEDEN VAN DE OTTER HERSTELD EN BETER VERBONDEN ZODAT OTTERS ZICH VRIJ KUNNEN VERPLAATSEN IN DE EUREGIO MAAS-RIJN.

Partners Agentschap voor Natuur en Bos, Contrat de rivière Semois-Chiers, Drielandenpark, Regionaal Landschap Rivierenland, Regionaal Landschap Schelde-Durme

Duur 01/06/20 - 30/05/23

Bijdrage 2021 € 74 936

De otter is een paraplu-soort. Zijn leefgebied kan tot 20 km² beslaan. De bescherming van de otter komt dan ook heel wat andere soorten ten goede. Maatregelen om de otter te beschermen, moeten dus op grote schaal worden uitgerold. Veilige verbindingen tussen de verschillende leefgebieden en de kwaliteit van het water vormen de kern voor het herstel van het otterleefgebied.

De otter heeft, net als de wolf, een wat kwalijke reputatie. Daarom organiseerden we een reeks succesvolle webinars over de ecologie van de otter en het belang van het herstel van zijn habitat. Samen met heel wat partners creëerden we ook de **tentoonstelling 'Olga de Otter'** die in 2021 en 2022 doorheen **Vlaanderen** reist (zie p. 48-49).

In **Wallonië** zijn we, samen met onze partner 'Contrat de rivière Semois-Chiers' gestart met de uitvoering van het actieplan voor het herstel van het leefgebied van de otter in de benedenloop van de Semois.

Ook hebben we, samen met onze partners, een allesomvattend voorstel voor een Europees 'LIFE'-project opgesteld, gericht op het verbeteren van het beheer om het ecologische netwerk in het Drielandenpark (het hart van de **Euregio Maas-Rijn**) te herstellen. Het project werd door de EU niet geselecteerd. We zijn nu op zoek naar andere financiële middelen om het project te realiseren.

RESULTATEN IN 2021

- Samen met belanghebbenden hebben we een dynamische kaart opgesteld met een overzicht van de knelpunten en opportuniteiten voor de otter in de **Beneden-Schelde**. Een groot deel van deze kaart werd opgenomen in het 'Soortenbeschermingsplan Otter' van de Vlaamse overheid.
- In de **vallei van de Semois** werden 22 km oevers en een paaigebied voor vissen – voedsel voor de otter – hersteld.

DOELSTELLING
2022

TEGEN 2022 ZIJN DE NATUURLIJKE EN HALFNATUURLIJKE LEEFGEBIEDEN VAN DE WILDE KAT HERSTELD EN BETER VERBONDEN ZODAT DE POPULATIES IN DE EUREGIO MAAS-RIJN STABIEL BLIJVEN OF TOENEMEN.

Partners Agentschap voor Natuur en Bos, Faune & Biotopes, Drielandenpark, Service Public de Wallonie

Duur
04/10/21 - 03/10/24

Bijdrage 2021 € 17 484

© WES ADAMS / VILDA PHOTO

Hoewel ze op elkaar lijken, behoren onze huiskat en de Europese wilde kat niet tot dezelfde soort.

WWF-België werkt aan een **uitgebreid ecologisch netwerk in het grensgebied tussen België, Nederland en Duitsland**. Dit netwerk zal ervoor zorgen dat wilde katten en andere soorten zich vrij kunnen bewegen tussen Limburg en de Ardennen. In samenwerking met onze partners hebben we de natuurlijke en semi-natuurlijke gebieden geïdentificeerd die geschikt zijn voor de aanleg van groene corridors: 373 km hagen moeten worden aangeplant in landbouwgebied, en ecoducten moeten worden aangelegd onder en over autowegen.

Samen met onze partners hebben we een projectvoorstel opgesteld gericht op het verbeteren van het beheer om het ecologische netwerk in het Drielandenpark te herstellen (zie otter). Verder hebben we een overeenkomst afgesloten met 'Faune & Biotopes' om de eigenaars van gronden in de gebieden waar het ecologische netwerk kan worden hersteld, te ontmoeten om hen te overtuigen om heggen of bosjes aan te planten. Ten slotte hebben we, samen met de 'Service Public de Wallonie - Département de la Nature et des Forêts' de monitoring van een ecoduct opgestart om de efficiëntie ervan te bepalen.

RESULTATEN IN 2021

- De **strategie** om het grensoverschrijdend beheer van het Drielandenpark te verbeteren, werd bepaald.
- **41 eigenaars ontmoet:** voorstel voor meer dan vijf km hagen en vier bosjes.
- Tussen 01/12/20 en 31/05/21 werden er **zes soorten zoogdieren waargenomen op het ecoduct**, maar geen wilde katten.

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2021 HEEFT DE POPULATIE KORHOENDERS EEN KRITISCHE DREMPEL BEREIKT (30 MANNETJES) WAARDOOR DE POPULATIE OP KORTE TERMIJN KAN OVERLEVEN.

Partners Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Pairi Daiza Foundation, Service Public de Wallonie, Spadel, ULiège

Duur
01/01/17 - 31/12/21

Bijdrage 2021 € 497

Geïnvesteerd / nog te investeren (K€)

64 36

Vooruitgang van de doelstelling (%)

33%

Hoewel korhoenders sinds 1967 beschermd zijn in België, en er pogingen zijn ondernomen om hun leefgebied te herstellen, was het voor de resterende korhoenderpopulatie onmogelijk geworden om zich op natuurlijke wijze te herstellen. In 2017 startten WWF-België en zijn partners een project op om de populatie te laten aangroeien. Door de **COVID-19-crisis** hebben we in 2020 noch in 2021 vogels uit Zweden kunnen uitzetten. We hebben onze inspanningen gericht op het **bestuderen en het monitoren van de soort**.

RESULTATEN IN
2021

- Er werden **minstens 10 mannetjes** en meerdere vrouwtjes geïdentificeerd.
- Een in 2017 uitgezet vrouwtje werd opnieuw waargenomen. Het is uitzonderlijk dat een individu zo lang leeft, aangezien de sterfte in korhoenderpopulaties hoog is.

Onze terreinprojecten in België worden gefinancierd met fondsen van giften aan WWF-België en met de financiële steun van de Nationale Loterij en het Agentschap voor Natuur en Bos.

© SCOTT RAMSAY

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 IS DE EFFECTIVITEIT VAN HET BEHEER EN DE ECOLOGISCHE CONNECTIVITEIT VAN DE HABITATS VAN WILDE DIEREN IN EN ROND DE NATIONALE PARKEN EN WILDBEHEERGEBIEDEN VAN ZUID-LUANGWA, BANGWEULU, KAFUE, LIUWA PLAIN EN SIOMA NGWEZI VERBETERD.

Partners WWF-Zambia, African Parks (Liuwa Plain)

Duur 01/01/17 - 30/06/21

Bijdrage 2021 € 200 000 (fondsen van giften aan WWF-België) + € 25 000 (ondersteunende projecten; fondsen verleend door het Invicta-fonds, beheerd door de Koning Boudewijnstichting)

Geinvesteerd / nog te investeren (K€)

951 0

Vooruitgang van de doelstelling (%) 'Liuwa Plain en Sioma Ngwezi: quasi geen stroperij sleutelsoorten'

100%

Vooruitgang van de doelstelling (%) 'Liuwa Plain: aantal leeuwen en cheeta's gestegen naar 41'

75%

Vooruitgang van de doelstelling (%) 'Sioma Ngwezi: aantal olifanten gestegen naar 500'

160%

Liuwa Plain telt meer dan 30 000 wildebeesten (gnoes). Zij vormen een belangrijke prooi voor leeuwen, jachtluipaarden en hyena's. Jaarlijks trekken de wildebeesten tot in Angola.

30% van het Zambiaanse grondgebied bestaat uit een netwerk van reservaten, waaronder 20 nationale parken. De vijf grote Afrikaanse roofdieren (leeuwen, luipaarden, hyena's, Afrikaanse wilde honden en jachtluipaarden) zijn er nog in belangrijke aantallen aanwezig. Ook herbergt Zambia de grootste nijlpaardenpopulatie van het continent, en telt het nog zo'n 22 000 olifanten. **Genoeg redenen dus om er de natuur te beschermen en te behouden.**

De steun van WWF-België, via zijn partners WWF-Zambia en African Parks, gaat voornamelijk naar het nationaal park 'Liuwa Plain' en naar het 'Silovana Complex'. Dat laatste bestaat uit het nationaal park Sioma Ngwezi en de omliggende wildbeheergebieden, en maakt deel uit van het 'Kavango Zambezi Transfrontier Conservation Area' (KAZA), het grootste grensoverschrijdende natuurbeschermingsgebied in Afrika.

Preventie van mens-dierconflicten blijft een prioriteit.

Het voorbije jaar stierven in het Silovana Complex 15 mensen als gevolg van conflicten met krokodillen, nijlpaarden en olifanten. Ook brengen nijlpaarden en olifanten schade toe aan landbouwgewassen. WWF boorde nog twee waterputten om de dorpelingen een veilige toegang tot drinkbaar water te verschaffen. Ook wordt er gewerkt aan speciale omheiningen, het in kaart brengen van conflict-hotspots, en het verzamelen en rapporteren van data via een app. In Liuwa Plain is een verzekeringssysteem uitgewerkt voor schade door roofdieren aan vee.

In Sioma Ngwezi werden 23 olifanten, 4 leeuwen en 2 wilde honden uitgerust met een **halsband met GPS-zender**. Zo werd aangetoond dat olifanten honderden kilometers ver migreren van en naar het nationaal park Kafue. Een leeuw ging tot in Namibië. De wilde honden blijven meestal in de wildbeheergebieden rond het park. Dit is belangrijke informatie voor het identificeren van migratieroutes om de **ecologische connectiviteit** te waarborgen.

Er wordt veel aandacht besteed aan het versterken van de **'community resource boards'**. Dit zijn raden die opgezet worden in de wildbeheergebieden rond de nationale parken. Ze vertegenwoordigen de lokale gemeenschappen opdat ze mee kunnen bepalen hoe de bossen en het wild beheerd worden, en hoe de inkomsten aangewend worden.

RESULTATEN IN 2021

- De beheerplannen voor Liuwa Plain en Sioma Ngwezi werden geratificeerd door de regering, incl. het roofdierenmanagementplan voor Liuwa Plain. Deze plannen delen de parken en hun omgeving op in zones. In Liuwa Plain werden in de dorpen 5000 posters verspreid die de verschillende zones van het park en de te nemen maatregelen om mens-dierconflicten te verminderen, uitleggen.
- Quasi geen stroperij van iconische soorten. Enkel een leeuw uit Liuwa Plain die 300 km verder in Angola door stropers werd gedood, en vier olifanten op een populatie van 800-1200 in Sioma Ngwezi. Het uitzetten van valstrikken voor 'bushmeat' blijft echter een probleem.

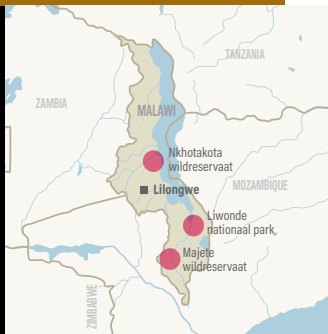
LIUWA PLAIN

- De jaarlijkse luchtelling van wilde soorten toont **stabiele of stijgende populaties** hoefdieren.

SILOWANA-COMPLEX

- Jaarlijkse telling met vrijwilligers en vrijwilligsters uit de lokale gemeenschappen die zo betrokken worden bij het wildbeheer. 15 soorten werden gezien en sporen van 11 andere soorten afgevinkt. Een troep van 630 buffels werd geobserveerd.

© FRANK WEITZER

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 WORDEN ER ZO GOED ALS GEEN SLEUTELSOORTEN MEER GESTROOPT IN DE 304 000 HA BESCHERMD GEBIED IN MALAWI (MAJETE WILDLIFE RESERVE - LIWONDE NATIONAL PARK - NKHOTAKOTA WILDLIFE RESERVE).

TEGEN 2022 IS DE POPULATIE VAN DE BELANGRIJKSTE SOORTEN IN DE DRIE PARKEN OVER HET ALGEMEEN GEGROEID (NEUSHOORN X 2; CHEETA X 3; LEEUW X 4).

Partner African Parks

Duur 01/07/17 - 30/06/22

Bijdrage 2021 € 300 000 (fondsen van giften aan WWF-België)

Geïnvesteed / nog te investeren (K€)

1 200 300

Vooruitgang van de doelstelling (%) 'quasi geen stroperij sleutelsoorten'

100%

Vooruitgang van de doelstelling (%) 'neushoorn x 2'

91%

Vooruitgang van de doelstelling (%) 'cheeta x 3'

71%

Vooruitgang van de doelstelling (%) 'leeuw x 4'

89%

Het nationaal park Liwonde telt zo'n 2000 nijlpaarden, 1000 buffels, 633 olifanten, 25 cheeta's, 15 leeuwen en 29 neushoorns.

WWF ondersteunt 'African Parks' bij het beheer van de reservaten Majete, Liwonde en Nkhosakota om er de populaties wilde dieren te beschermen en te doen aangroeien. Ze zijn uitgegroeid tot een succesverhaal wat betreft **natuurbehoud, goed beheer en samenwerking met de lokale gemeenschappen**. Je vindt er opnieuw een rijkdom aan soorten. Ook het landschap is zeer gevarieerd.

In het dichtbevolkte Malawi is het beperken van **mens-dierconflicten** belangrijk: de parken zijn er omheind. Maar ook al is de trend dalend, toch breken olifanten nog regelmatig uit. Er wordt samengewerkt met lokale mens-olifantconflictomités die African Parks waarschuwen wanneer een uitbraak vastgesteld wordt zodat er snel ingegrepen kan worden. Op plaatsen waar olifanten veelvuldig uitbreken, werden de omheiningen aangepast (50 km in Liwonde, meer dan 52 km in Nkhosakota). Samen met lokale boeren werden chilipepers aangeplant langs de omheiningen van Liwonde. Olifanten ervaren de geur ervan als irritant en blijven dus uit de buurt, wat de uitbraken heeft doen dalen. Bovendien heeft de verkoop van 6022 kg chilipepers \$ 15 000 opgebracht.

De COVID-19-pandemie leidde wereldwijd tot een **instorting van het internationaal toerisme**. Ook in Malawi, al werd dit deels opgevangen door het aanmoedigen van het binnenlands toerisme. Voor de drie reservaten samen bedroegen de inkomsten uit toerisme 40% van de inkomsten in 2019. 16 000 toeristen bezochten de reservaten, dat is 19 000 minder dan in 2019. De werkgelegenheid bleef op peil: African Parks heeft 539 mensen in dienst met een voltijds contract, 342 met een deeltijds contract.

Ondanks de COVID-19-maatregelen die bijeenkomsten van meer dan 100 personen verboden, onderhield African Parks het **contact met de plaatselijke bevolking**: 43 400 volwassenen en kinderen werden bereikt via kleine bijeenkomsten waar duiding werd gegeven over het belang van de diersoorten. Er werd ook steun verleend aan kleinschalige ontwikkelingsinitiatieven, en 410 jongeren uit achtergestelde gezinnen ontvingen een studiebeurs.

Om de genetische variatie binnen de cheetapopulatie te verhogen, werden twee mannetjes overgebracht uit Zuid-Afrika, en werd een vrouwtje verplaatst naar de Zambezi-delta in Mozambique. Er wordt ook aan een plan gewerkt voor de **translokatie** van 200 olifanten van Liwonde naar het nationaal park Kasungu op de grens met Zambia.

RESULTATEN IN 2021

STROPERIJ

- **Quasi geen stroperij** van olifanten, leeuwen, neushoorns en cheeta's. Enkel twee olifanten op een populatie van 700 in Nkhosakota.
- In totaal werden in de drie parken 5000 strikken verwijderd. **Het aantal verwijderde valstrikken is laag in Majete en Nkhosakota maar blijft schommelen rond de 4000 per jaar in Liwonde.** Dit was vooral te wijten aan twee incidenten met een groot aantal strikken in Liwonde.

DIERENPOPULATIES

- **Aantallen nemen toe.** Sinds 2017: olifant (1235 → 1598 = +29%), zwarte neushoorn (29 → 53 = +83%), leeuw (11 → 39 = +255%), cheeta (14 → 30 = +114%).
- In Liwonde is het **aantal leeuwen toegenomen** van 10 naar 15 dankzij twee worpen. De welpen stellen het goed.

© WWF-CAMBODJA

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 IS 300 000 HA, GESCHIKT VOOR DE HERINTRODUCTIE VAN DE TIJGER, IN STAND GEHOUDEN EN BESCHERMD EN WERDEN ER MINSTENS DRIE TIJGERS UITGEZET IN SREPOK, CAMBODJA.

Partners Parks Stewardship Forum (PSF), Universal Ranger Support Alliance (URSA)

Duur 01/01/18 - 30/06/22

Bijdrage 2021 € 523 086 (fondsen van giften aan WWF-België – zie doelstelling 'Bossen' p. 16) + € 75 000 (ondersteunende projecten; gift van het Invicta Fonds, beheerd door de Koning Boudewijnstichting) + € 10 000 (ondersteunende projecten; fondsen van giften aan WWF-België)

Geïnvesteed / nog te investeren (K€)

1 932 977

Vooruitgang van de doelstelling (%) '300 000 ha'

83%

Vooruitgang van de doelstelling (%) 'drie tijgers werden uitgezet'

0%

Het 'Conservation Genetics Laboratory' van de Koninklijke Universiteit van Phnom Penh zal 85 stalen olifantenmest analyseren.

In de oostelijke vlakten van Cambodja hebben onze teams het voorbije jaar **meer dan 80% van de rangers in de beschermde gebieden Phnom Prich en Srepok opgeleid** in patrouilletactieken volgens de mondiale IUCN-WCPA-beschermingsnormen. Er werden twee drones aangekocht en in de twee gebieden werd een drone-patrouillesysteem opgezet. Ondanks onze inspanningen heeft de **COVID-19-pandemie geleid tot een toename van illegale activiteiten** in deze gebieden. Dit vloeide voort uit het verbod op de in- en uitvoer van landbouwproducten, wat lokale boerenbedrijfjes ertoe dwong om in de bossen naar een andere bron van inkomsten te zoeken. Dit leidde tot een continue druk op de prooien van tijgers.

Na evaluatie van het project kwamen WWF en zijn partners tot de conclusie dat het strakke schema van het oorspronkelijke herintroductieplan voor tijgers te ambitieus was, gezien de omvang en de complexiteit van de bedreigingen, de complexe werkomgeving, en de zwakke bestuursystemen van het land. Er komt nu een herzieningsproces om nieuwe doelstellingen te bepalen, met aandacht voor het engagement van donateurs en donatrices, en voor de communicatie met de partners. WWF-Cambodja en zijn partners ontwikkelden al een concept voor een 'herstelgebied voor wilde dieren'. Het ministerie van Leefmilieu onderzoekt dit idee momenteel.

Door de **COVID-19-pandemie** kon ons project voor thermische beeldvorming met drones niet worden uitgevoerd. De donateur maakte het ons echter mogelijk om ons **programma bij te sturen en in te spelen op andere noden** die gelinkt zijn aan het samenleven van mens en dier. Ons team bracht de grensoverschrijdende verplaatsingen van olifanten in kaart door middel van genotypering op basis van stalen olifantenmest, en stelde intussen een eerste rapport op over mens-dierconflicten. WWF-België biedt ook financiële steun voor de functie van 'Director Wildlife Enforcement & Zero Poaching'. Deze persoon maakt vooral werk van het uitbouwen van strategieën en het ondersteunen van boswachters, en zorgt er tegelijk voor dat ons milieu- en sociaal beschermingsbeleid in acht wordt genomen.

RESULTATEN IN 2021

- Samenwerking bij de **ontwikkeling van nieuwe SMART-hulpmiddelen** voor het verzamelen en analyseren van gegevens.
- Er werd een rapport gepubliceerd over de **impact van de COVID-19-pandemie op de rangers**. Uit de resultaten blijkt dat verschillende aspecten van hun werk onder de pandemie hebben geleden.
- Succesvolle proef met de **intelligente planning van patrouilles** in Cambodja met behulp van de 'Protection Assistant for Wildlife Safety' (PAWS).
- De resultaten van de activiteiten om de olifantenpopulatie te documenteren, zullen gebruikt worden in een **alomvattend plan voor het samenleven van mens en dier** in Cambodja, Vietnam, Thailand, Myanmar en Laos.

WILDE SOORTEN

AMAZONEGEBIED - COLOMBIA, ECUADOR, PERU

DOEL

BIJDAGEN TOT HET BEHOUD VAN DE JAGUAR IN ECUADOR (DIT PROJECT SLUIT AAN BIJ HET LOPENDE PROJECT 'NORTH AMAZONIAN CORRIDOR' MET WWF-COLOMBIA EN WWF-PERU).

Partner WWF-Ecuador

Duur 01/01/20 - 30/06/21

Bijdrage 2021 € 61 128 (fondsen van giften aan WWF-België)

RESULTATEN IN 2021

Uit een evaluatie van het huidige plan voor het behoud van de jaguar in Ecuador bleek dat verschillende aspecten ervan opnieuw moesten worden gedefinieerd (doelstellingen, activiteiten, off-sitebeheer ...). Daarop vonden er terreinbezoeken plaats en werden er manieren in kaart gebracht om het Biodiversiteitsinformatiesysteem van het ministerie van Leefmilieu te verbeteren. Er werd ook een communicatieplan over de jaguar uitgewerkt om er een symbool van nationale trots van te maken, en om het beleid te promoten dat zijn leefgebied beschermt. Tot slot ondertekenden 1 156 532 Ecuadoraanse burgers onze petitie waarin de regeringen worden opgeroepen hun beloftes aangaande de jaguar na te komen.

MEKONGREGIO - CAMBODJA

DOEL

MONITORING EN BESCHERMING VAN DE IRRAWADDYDOLFIJN IN HET CAMBODJAANSE DEEL VAN DE MEKONGRIVIER DANKZIJ DE VERSTERKING VAN DE WETGEVING, WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK EN LOKALE BEWUSTMAKINGSCAMPAGNES.

Partner WWF-Cambodja

Duur 01/12/20 - 30/06/21

Bijdrage 2021 € 18 000 (fondsen verleend door het Fonds Marie-Françoise Champion, beheerd door de Koning Boudewijnstichting)

RESULTATEN IN 2021

Een workshop over rivierdolfijnen bood belangrijke betrokkenen uit drie gebieden (de Mekongrivier in Cambodja, de Mahakamrivier in Indonesië en de Ayeyarwaddyrivier in Myanmar) de mogelijkheid om aanbevelingen op te stellen als leidraad voor de inspanningen voor het behoud van de dolfijnen in het verspreidingsgebied. Ze raden o.a. aan om meer fondsen voor het behoud te werven, de gemeenschappen meer te betrekken, en de wet strenger toe te passen. Uit telgegevens blijkt dat de populatie Irrawaddydolfijnen sinds 2017 stabiel is in Cambodja.

MEKONGREGIO - MYANMAR, THAILAND

DOEL

HET BESCHERMEN VAN DE TIJGER IN DAWNA-TENASSERIM EN DE MILIEU-IMPACT VAN DE AANLEG VAN DE WEG NAAR DAWEI BEPERKEN.

Partner WWF-Thailand

Duur 01/07/18 - 31/12/21

Bijdrage 2021 € 50 000 (fondsen van giften aan WWF-België)

RESULTATEN IN 2021

Het inventariseren van tijgers in de regio Dawna-Tenasserim is uitgebreid tot het nationaal park Khlong Wang Chao en het Umphang-reservaat. Er zijn al 14 tijgers geïdentificeerd. We organiseerden ook een kennisuitwisseling tussen ngo's en ondersteunden de oprichting van de 'Dawna Tenasserim Tiger Alliance'. We hebben ook werk gemaakt van de capaciteitsversterking van de rangers met aangepaste uitrustingen en opleidingen. WWF is ook blijven samenwerken met verschillende betrokkenen bij de aanleg van de weg tussen Dawei en Bangkok die het landschap in twee deelt, zoals de 'Neighbouring Economies Development Authority'. Dankzij de steun van het maatschappelijk middenveld in Thailand zijn we er tot slot in geslaagd om te pleiten voor een gebied waar niet mag worden gejaagd in het SriSawat-reservaat.

BELGIË

DOEL

HET WATERRIJK GEBIED ROND HET NATUURGEBIED 'DE KUIFEEND' HERSTELLEN. HET GEBIED LIGT IN DE ANTWERPSE HAVEN EN WERD AANGEDUID ALS RAMSAR-GEBIED. HET IS EEN BELANGRIJK LEEFGEBIED VOOR DE KRAKEEND, SLOBEEND, KUIFEEND, BLAUWBORST, KLUUT ...

Partner Natuurpunt

Duur 2017 - 2021

Bijdrage 2021 € 98 475 (fondsen afkomstig van de nalatenschap Schoufour-Martin)

RESULTATEN IN 2021

15 ha grond werd afgegraven en het plas-drasgebied ('wetland') werd hersteld. Met de afgegraven grond werden bufferdijken aangelegd. Drie zonnepompen reguleren de waterhuishouding. Het knuppelpad naar de observatiehut werd hersteld.

KLIMAAT

Om mens en natuur te beschermen, wil WWF de ecologische voetafdruk van onze productie en consumptie halveren en de uitstoot van broeikasgassen verminderen met 50%. Daarom moeten alle overheden en andere actoren, tegen 2030, klimaatdoelstellingen die de gemiddelde opwarming beperken tot 1,5°C hebben bepaald en geïmplementeerd, en op schema liggen om tegen 2050 een netto nuluitstoot te bereiken. De wereldwijde vraag naar energie moet met 15% verminderen t.o.v. 2010 door verbeterde energie-efficiëntie en energie-efficiënt gedrag. Hernieuwbare energie, met uitsluiting van hydraulische energie, dient 40% van de wereldwijde energieproductie te vormen. Bovendien moeten alle landen op grote schaal nationale klimaatadaptatieplannen of -beleid geïmplementeerd hebben die zorgen voor sociaal-ecologische veerkracht. Om die doelstellingen te behalen, verleent WWF-België advies aan de Belgische regeringen, helpt het bedrijven bij het reduceren van hun voetafdruk, pleit het voor het uitdoven van subsidies voor fossiele brandstoffen, en zoekt het steun voor de Europese 'Green Deal' die ook op onze wetgeving effect zal hebben.

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 OVERTREFT BELGIË ZIJN EUROPESE 2020-KLIMAAT- EN ENERGIEDOELSTELLINGEN EN IMPLEMENTEERT HET BIJKOMENDE MAATREGELEN OM RUIM VÓÓR 2050 KOOLSTOFNEUTRAAL TE ZIJN.

Partners Belgian Alliance for Climate Action (BACA), Klimaatcoalitie, The Shift

Duur 2018 - 2022

© BELGIAN ALLIANCE FOR CLIMATE ACTION

Op 12/10/20 richtten WWF-België en The Shift de 'Belgian Alliance for Climate Action' op. BACA-leden verrichtten pionierswerk inzake daadwerkelijke CO₂-emissiereducties.

De impact van de klimaatverandering kan niet langer genegeerd worden. **De klimaatverandering versterkt de achteruitgang van de biodiversiteit, natuurrampen, hittegolven, overstromingen.** Oorzaak? De ongebreidelde toename van de uitstoot van broeikasgassen door de mens. Daarom moeten we actie ondernemen zodat de opwarming van de aarde beperkt blijft tot 1,5°C en de samenleving ten laatste tegen 2050 koolstofneutraal is (klimaatakkoord van Parijs). WWF-België verleent hiervoor advies aan de Belgische regeringen, helpt bedrijven bij het reduceren van hun voetafdruk, pleit voor het uitdoven van subsidies voor fossiele brandstoffen, en zoekt steun voor de Europese 'Green Deal' die ook op onze wetgeving effect zal hebben.

Binnen de Klimaatcoalitie werkte WWF-België samen met o.a. Bond Beter Leefmilieu, Inter-Environnement Wallonie en CNC-D-11.11.11 aan een **nieuw memorandum dat de visie van de Klimaatcoalitie op een Belgische 'Green New Deal' voorstelt** op basis van de Europese 'Green Deal'. We lichtten de kernpunten van een Belgische Green New Deal toe aan de federale en regionale ministers van leefmilieu en klimaat, en

gingen ook in dialoog met federale en regionale volksvertegenwoordigers.

Op 12 oktober 2020 richtten WWF-België en The Shift de '**Belgian Alliance for Climate Action**' (BACA) op, een klimaatactieplatform voor bedrijven, non-profitorganisaties en de academische wereld. Door het opstellen van en het samen streven naar het behalen van wetenschappelijk onderbouwde CO₂-emissiereductiedoelstellingen of '**Science-Based Targets**' – een methodologie die WWF samen met een aantal partners in 2015 ontwikkelde – verrichtten BACA-leden pionierswerk inzake daadwerkelijke CO₂-emissiereducties en versnellen ze de transitie naar een koolstofneutrale maatschappij.

België ontving € 6 miljard steun van de Europese Unie om ons land uit de **COVID-19-crisis** te helpen. Investerings en maatschappelijke veranderingen moeten ook een duurzame en koolstofneutrale toekomst beogen. WWF-België zat daarom samen met economische actoren en beleidsmakers om te pleiten voor een **ambitieuw Belgisch plan voor herstel en veerkracht, met voldoende aandacht voor natuur en klimaat.**

RESULTATEN IN 2021

- **Klimaat** vormt samen met milieu en natuur een **speerpunt in het Belgisch federaal regeerakkoord** (oktober 2020). De federale regering steunt de klimaatdoelstellingen van de Europese Unie: 55% uitstootvermindering tegen 2030 en koolstofneutraliteit ten laatste tegen 2050. Dit vloeit mee voort uit de WWF-verkiezingscampagne en het beleidswerk voorafgaand aan de regeringsvorming.
- De federale overheid publiceerde een **inventaris van subsidies voor fossiele brandstoffen**. Deze inventaris werd opgenomen in het Nationaal Energie- en Klimaatplan en is een essentiële eerste stap in het afbouwen van deze subsidies. In 2019 publiceerde WWF een studie die aan het licht bracht dat er nog steeds voor minstens € 2,7 miljard naar de fossiele sector vloeit. De elementen opgenomen in het NEKP waren eisen die WWF formuleerde tijdens zijn verkiezingscampagne en beleidswerk.
- Op 30/06/21 zijn **reeds 81 organisaties lid van BACA**. Samen vertegenwoordigen de BACA-leden 274 989 werknemers en een **jaaromzet van meer dan € 78 miljard**. Het aantal BACA-leden blijft maandelijks toenemen.

An aerial photograph of a rural landscape. In the foreground, a green tractor is pulling a trailer loaded with several large, rectangular hay bales. Another green tractor is visible to the left. The field is a mix of green grass and golden-brown harvested crops. In the background, there are more green fields and a line of trees. The overall scene depicts agricultural activity in a rural setting.

VOEDING & LANDBOUW

WWF zet zich in voor duurzame voedselsystemen die bijdragen aan natuurbehoud én aan voedselzekerheid voor een groeiende wereldbevolking. Daarom moet, tegen 2030, 50% van het areaal dat bestemd is voor landbouw en aquacultuur op een duurzame manier worden beheerd, moet de wereldwijde voedselverspilling per persoon worden gehalveerd, moeten de verliezen na de oogst worden verminderd, en moeten we onze eetgewoonten aanpassen. WWF-België werkt daarom proactief aan een landbouwproductie in harmonie met de natuur. Het wil ook de gewoonten en keuzes van consumenten beïnvloeden zodat die binnen de grenzen van de planeet blijven door bv. minder maar betere dierlijke producten te consumeren, waarvan de productie niet gepaard gaat met ontbossingen aan de andere kant van de planeet.

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 HEEFT WWF-BELGIË EEN BIJDRAGE GELEVERD AAN HET STOPPEN VAN ONTBOSSING VEROORZAAKT DOOR DE PRODUCTIE VAN VEEVOEDER IN TROPISCHE GEBIEDEN, EN HEBBEN DE ACTIES VAN WWF-BELGIË EEN POSITIEF EFFECT OP DE BIODIVERSITEIT IN HET BELGISCHE LANDBOUWLANDSCHAP. WWF DOET DIT DOOR EEN LANDBOUW TE PROMOTEN DIE WERKT MET EN VOOR DE NATUUR, EN DOOR EEN DIEET MET EEN MEER KWALITATIEVE MAAR LAGERE CONSUMPTIE VAN DIERLIJKE PRODUCTEN AAN TE MOEDIGEN.

Partners andere WWF-kantoren, AIESEC, Associação Natureza Portugal, Estonian Fund for Nature, Fundación Vida Silvestre Argentina, IMPAACTE (Inter-Environnement Wallonie, Greenpeace, Natagora, Nature & Progrès, WWF-België)

Duur 2018 - 2022

Het 'Eat4Change'-project wordt mee gefinancierd door het 'DEAR'-programma van de Europese Commissie voor de periode 2020 - 2024.

© BERT WILLAERT / VILDA

Duurzame voedselsystemen kunnen bijdragen aan natuurbehoud én aan voedselzekerheid voor een groeiende wereldbevolking.

WWF zet zich in voor de ontwikkeling van **duurzame voedselsystemen die bijdragen aan natuurbehoud én aan voedselzekerheid voor een groeiende wereldbevolking**. Intensieve landbouw is een belangrijke oorzaak van biodiversiteitsverlies en milieuvervuiling in België, en draagt bij tot de klimaatverandering. We zien een snellere stijging van de prijzen voor Belgische consumenten in vergelijking met de productieprijzen, met vaak negatieve gevolgen voor het inkomen van landbouwbedrijven. Ten slotte draagt onze consumptie van geïmporteerde grondstoffen bij aan het verdwijnen van kostbare leefgebieden op andere continenten. Nochtans kan een duurzaam voedselsysteem ecosystemen in stand houden. Daarom ijvert WWF-België voor een landbouwproductie in harmonie met de natuur. Tegelijk probeert het de **eetgewoonten en -keuzes van de consumenten te beïnvloeden** zodat ze binnen de grenzen van de planeet blijven.

WWF-België werkte het afgelopen jaar samen in een coalitie van vijf milieuverenigingen actief in **Wallonië: IMPAACTE**. De coalitie houdt een politiek pleidooi voor een nieuw sociaal contract tussen burgers en landbouwbedrijven om onze voedselproductie autonoom, duurzamer en meer bestand te maken tegen crisissen. Ook in **Vlaanderen** draagt WWF bij aan de uitbouw van een landbouwbeleid dat de transitie naar een duurzamer en veerkrachtiger landbouwsysteem mogelijk maakt. WWF profileert zich ook als partner van de **'Green Deal Eiwitshift'** om in Vlaanderen de omslag te maken naar duurzamere voeding, waarbij het accent ligt op de consumptie van plantaardige eiwitten. WWF werkte ook verder aan het internationaal project **'Eat4Change'** dat jonge Europese burgers wil aansporen om hun eetgewoonten aan te passen en om de voedselproductie duurzamer te maken. Als onderdeel van dit project werd de studie 'Towards a sustainable, healthy and affordable Belgian diet' gepubliceerd.

RESULTATEN IN 2021

- Deelname aan overlegvergaderingen over het **post-2020 strategisch Gemeenschappelijk LandbouwBeleid (GLB) voor Wallonië en Vlaanderen**, en ontwikkeling van standpunten ter ondersteuning van de ecologische transitie van de landbouw in deze twee regio's op basis van studies gepubliceerd door WWF in 2020. In dit kader vonden ook hoorzittingen plaats in de Waalse en Vlaamse parlementen.
- **Publicatie van twee studies** over de ecologische en economische resultaten van verschillende veehouderijsystemen in Vlaanderen en Wallonië.
- WWF-webinar over 'Le double enjeu de l'agriculture : rémunération des agriculteurs.trices et respect de l'environnement' voor betrokkenen uit de Waalse agrovoedingssector.

OCEAAN

Op internationaal vlak streeft WWF naar productieve en veerkrachtige oceaanecosystemen die het menselijk welzijn en de biodiversiteit in stand houden. Daarom wil WWF dat tegen 2030 ten minste 30% van de kust- en mariene ecosystemen beschermd en efficiënt beheerd wordt, en dat het aantal onduurzame visserijen wereldwijd wordt gehalveerd. WWF-België draagt hiertoe bij door te pleiten voor meer ruimte voor de Noordzeenatuur, mee te zoeken naar een alternatief voor de boomkor, en door te ijveren voor een wereld waarin diepzeemijnbouw overbodig is.

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 WORDT
MINSTENS 36% VAN HET
BELGISCH DEEL VAN DE
NOORDZEE EFFECTIEF
BESCHERMD.

Partners 4Sea (Bond Beter Leefmilieu, Greenpeace, Natuurpunt, WWF-België), Belgian Offshore Platform (BOP), WWF-EPO en andere Europese WWF-kantoren, wetenschappers van ILVO, INBO, KBIN, KUL, UGent en VLIZ

Duur 2018 - 2022

© MISJEL DECLEER

De koker van een schelpkokerworm is gebouwd met grof zand en stukjes schelp. Uit de koker steken de tentakels waarmee de worm voedsel vangt.

In onze **Noordzee** leven **meer dan 2100 soorten planten en dieren** in een onderwaterlandschap van zandbanken, grindbedden, schelpkokerwormbanken en cultureel erfgoed. Het ecosysteem stopt niet aan de branding maar loopt door over het strand, over de duinen, tot in de polders. Ondanks de beperkte grootte is het behoorlijk druk in, op en rond onze Noordzee. **Verschillende activiteiten zoeken er een plekje:** visserij en aquacultuur, militaire activiteiten, zand- en grindwinning, scheepvaart, havens, offshore energieproductie, pijpleidingen en kabels, toerisme en recreatie, wetenschappelijk onderzoek ...

In navolging van onze Noordzee- en verkiezingscampagnes, **bleven we actief ijveren voor:**

- de herziening van de Wet Marien Milieu zodat bodemberoerende activiteiten uitgesloten kunnen worden in beschermde gebieden;
- de afbakening van een marien reservaat in de Natura 2000-gebieden, met als exclusieve functie natuurbescherming;
- een project voor actief natuurherstel van de historische oesterbedden;
- de realisatie van offshore windmolenparken op een natuurinclusieve manier;
- overleg met het Vlaams Gewest om de Natura 2000-gebieden op land en zee te verbinden en te beheren als één natuurgebied.

Sinds begin 2020 bundelt de **coalitie '4Sea'** de krachten voor een sterk Noordzeebeleid. Ze zet zowel in op het versterken van de **biodiversiteit** als op de snelle omschakeling naar **hernieuwbare energie**. De coalitie bepleitte volgende punten o.a. op het Kabinet van de Minister voor de Noordzee:

- het Belgisch deel van de Noordzee draagt in 2026 bij aan de biodiversiteits- en klimaatdoelen, d.w.z. dat er in het volledig Belgisch deel van de Noordzee een goede milieutoestand bereikt wordt zoals omschreven door de Kaderrichtlijn Mariene Strategie;
- 30% van het Belgisch deel van de Noordzee wordt effectief beheerd als natuurgebied zoals voorgeschreven door de Habitat- en Vogelrichtlijn;
- daarnaast wordt een marien reservaat afgebakend dat minstens 10% van het Belgisch deel van de Noordzee uitmaakt en waarin natuurbescherming het belangrijkste doel is;
- het Belgisch deel van de Noordzee levert in totaal 4,4 GW aan hernieuwbare energie in de afgebakende windzones die natuurinclusief ingericht worden. De netkoppeling wordt geoptimaliseerd, zodat er geen overbodige infrastructuur wordt aangelegd.

RESULTATEN IN 2021

- **Ondertekening van de intentieverklaring door het 'Belgian Offshore Platform' (BOP) en 4Sea.** BOP en 4Sea onderschrijven dat natuurbescherming een toprioriteit is bij het ontwerp, de bouw, de exploitatie en de ontmanteling van de windparken in de nieuwe Belgische offshore windzones, die gedeeltelijk gelegen zijn in beschermde Natura 2000-gebieden. De samenwerking beoogt een maximale bescherming en versterking van de biodiversiteitswaarden van de Noordzee. Zo maken we van de Noordzeenatuur een bondgenoot in de strijd tegen het razendsnelle tempo waaraan we biodiversiteit verliezen en tegen de klimaatverandering.

DOELSTELLING 2022

TEGEN 2022 HEBBEN
DE BELGISCHE VISSERS
EEN ALTERNATIEF VOOR
BOOMKORVISSERIJ
UITGEWERKT EN IN
PRAKTIJK GEBRACHT.

Partners WWF-EPO
en andere Europese
WWF-kantoren,
wetenschappers van
ILVO en VLIZ

Duur 2018 - 2022

De meeste grijze garnalen of Noordzeegarnalen worden gevangen met de boomkor.

De Belgische visserij werkt met een bodemberoerende vistechiek, de **boomkor**. De Belgische overheid heeft de middelen en de kennis om alternatieven te zoeken, te testen en uit te rollen. Bij gebrek aan overheidssteun is de Belgische visserij momenteel zelf de zoektocht gestart naar alternatieve vistechieken.

WWF pleit voor een **vermindering van de impact van de visvangst op het mariene leven en de zeebodem**. WWF kan fondsen helpen zoeken en aanvragen helpen indienen op Vlaams, Belgisch en Europees niveau, projecten en grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden helpen opzetten, en mee ijveren voor overheidsplannen voor het stimuleren en uitrollen van alternatieve vistechieken. Er werden verschillende vergaderingen georganiseerd om na te gaan hoe WWF de Belgische visserij kan helpen om duurzamer te worden.

Nadat WWF in 2018, samen met Birdlife, Seas at Risk, Client Earth en Natuurpunt een klacht neerlegde bij de EU tegen de ontoereikende **visserijbeperkende maatregelen in de Vlaamse Banken** (Natura 2000-gebied, toepassing Artikel 11 van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid), werden deze afgekeurd door Europa. In februari 2020 organiseerde de Dienst Marien Milieu, in samenwerking met het KBIN en het ILVO, een consultatiemoment over de studies die in 2020 aanvingen ter voorbereiding van het nemen van visserijmaatregelen in het Belgisch deel van de Noordzee. In juli 2021 volgde een tweede consultatiemoment waarin de resultaten van de studies ter voorbereiding van het instellen van zones ter bescherming van de bodemintegriteit in het Belgisch deel van de Noordzee voorgesteld werden. WWF volgt deze studies en het lopende proces als betrokken partij op.

RESULTATEN IN 2021

- Visserijbeperkende maatregelen in de Vlaamse Banken: **tweede consultatiemoment over de voorbereidende studies met resultaten**. Tijdens het vorige proces werden er geen studies gedaan.

DOEL

IMPLEMENTATIE IN 2021, DOOR DE INVLOEDRIJKE BELANGHEBBENDEN VAN DE MIDDELLANDSE ZEE, VAN EEN STRATEGIE GERICHT OP DE TOTALE ELIMINATIE VAN VERVUILING DOOR MICROPLASTICS IN DE MIDDELLANDSE ZEE TEGEN 2030.

Partner WWF-Middellands Zeegebied

Duur
01/01/19 - 31/12/22

Bijdrage 2021 € 115 000 (fondsen van giften aan WWF-België)

© NATUREPL.COM / ALEX MUSTARD / WWF

RESULTATEN IN 2021

- Venetië schaarft zich achter het initiatief 'WWF Plastic Smart Cities' en belooft om tegen 2030 geen plastic meer in de natuur te laten lekken. Ook Nice, Dubrovnik, Izmir, Amsterdam en Oslo steunen het initiatief.
- Meer dan 1500 personen sloten zich aan bij onze Facebook-community en namen deel aan onze strandschoonmaakacties in Italië. In Turkije werkten verschillende beroemdheden, zoals de wereldrecordhoudster vrijduiken Şahika Ercümen, met WWF samen om de aandacht van het publiek te vragen voor plasticvervuiling. WWF bereikte hiermee duizenden mensen. In Griekenland bereikten we meer dan twee miljoen mensen met onze digitale campagne.

Elk jaar belandt bijna een half miljoen ton plastic afval in de Middellandse Zee.

MIDDELLANDSE ZEE – ALBANIË, GRIEKENLAND, TURKIJE

DOEL

DE VISSERS WORDEN ECHTE SLEUTELFIGUREN EN PARTNERS VAN EEN DUURZAME VISVANGST OM DE VISVOORRADEN IN DE MIDDELLANDSE ZEE TE HERSTELLEN EN DE INKOMSTEN VAN DE VISSERS TE VERHOGEN.

Partner
WWF-Middellands Zeegebied

Duur
01/01/19 - 31/12/22

Bijdrage 2021
€ 135 000 (fondsen van giften aan WWF-België)

© CHRIS JOHNSON

RESULTATEN IN 2021

- In Albanië werden drie locaties (nationaal park Karaburun-Sazan, Porto Palermo, Cap Rodon) geselecteerd als eerste pilootlocaties voor een gemeenschappelijk visserijbeheer om een duurzame exploitatie van de visbestanden te garanderen.
- In Griekenland bracht WWF meer dan 100 mensen samen – Griekse vissers en vertegenwoordigers van de visserijsector uit negen landen – om de praktijken van gemeenschappelijk visserijbeheer te bespreken, en te leren over goedepraktijkvoorbeelden voor gemeenschappelijk beheer waarvoor kleinschalige visserij-initiatieven in het Spaanse Conil de la Frontera pleiten.
- In Turkije consolideerde WWF zijn rol als facilitator om ambachtelijke visserijen te helpen om hun producten te promoten en op de markt te brengen. We publiceerden de studies 'Catch Per Unit Effort: a study of fishing effort and impact', en een studie die ervoor pleit om selectiever te vissen. De publicaties leidden tot de oprichting van twee nieuwe visserijregisters.

De visserijsector kan maar bloeien als de Middellandse Zee gezond is.

TOGETHER POSSIBLE!

Samen met individuen en gemeenschappen, bedrijven en overheden ijvert WWF voor de bescherming en het herstel van natuurlijke habitats, de stopzetting van de achteruitgang van wilde soorten, en het verduurzamen van onze productie en consumptie.

IN ACTIE VOOR EEN LEVENDE PLANEET

WWF-België kan op de financiële steun rekenen van 130 000 Belgen om onze terreinprojecten te realiseren, en op nog meer sympathisanten om onze campagnes te steunen.

‘TOGETHER4FORESTS’: HOU ONTBOSSING VAN JE BORD

© DIETER HOEVEN / WWF-BELGIUM

Eind 2020 organiseerde de Europese Commissie (EC) een **publieksconsultatie** over ontbossing, een unieke gelegenheid om tropische regenwouden, maar ook savannes, graslanden en waterrijke gebieden te redden en de klimaatverandering te bestrijden. **Samen met zo'n 160 andere ngo's mobiliseerde WWF bijna 1,2 miljoen burgers, waaronder meer dan 87 000 Belgen.** Ze vroegen de EC om een strenge wetgeving goed te keuren die voorkomt dat hun aankopen bijdragen aan de vernietiging van natuurlijke habitats en aan de schending van de mensenrechten. De EC bereidde tegen november 2021 een **wetsvoorstel** voor. We bleven ook campagne voeren opdat de lidstaten, wanneer het wetsvoorstel werd voorgesteld, voor de wet zouden stemmen.

ONZE WEBSITE IN EEN NIEUW KLEEDJE

Sinds april 2021 steekt onze website in een nieuw kledje. Je ontdekt er de **ecoregio's** waar WWF-België actief is, de **wilde soorten** die we beschermen, de meest voorkomende **bedreigingen**, concrete informatie over onze **lopende projecten**, en ook hoe onze donateurs en donatrices, dankzij hun financiële steun, ons daar actief bij helpen. Je maakt er ook kennis met onze experts. Via een overzichtelijke structuur reis je doorheen zo goed als **alle werelddelen**, zonder **België** te vergeten. Op zoek naar **wetenschappelijke studies**? Ook die vind je hier. De prachtige foto's herinneren je aan waarom het zo de moeite waard is om voor al deze natuurlijke pareltjes te blijven vechten.

EXPO: OLGA DE OTTER REIST DOOR VLAANDEREN

Knijpen otters hun neus dicht onder water? Blijven er soms graatjes steken in hun keel? En waarom zwemmen ze niet onder bruggen door? Dat en veel meer doen WWF en zijn partners uit de doeken tijdens de **reizende tentoonstelling over de otter in Vlaanderen**. De otter liet zich 30 jaar lang niet zien in België. Sinds 2012 duiken er op verschillende plaatsen af en toe sporen op die wijzen op de aanwezigheid van de soort. We treffen zulke sporen steeds vaker aan, hoog tijd dus om iedereen te laten kennismaken met dit diertje opdat we hem een warm welkom kunnen geven.

60 JAAR
ACTIE VOOR DE NATUUR

© SHUTTERSTOCK

60 JAAR ACTIE VOOR NATUUR EN MENS

Op 29 april 1961 zag WWF het levenslicht. Op die dag ondertekenden een kleine groep gepassioneerde en toegewijde mensen de verklaring die bekend werd als het 'Morges Manifesto', en die de fundamenteën van WWF vastlegde. **60 jaar al voeren we wetenschappelijk onderzoek en terreinprojecten uit voor een betere wereld voor mens en natuur.** Er is heel wat werk verricht waar we best trots op mogen zijn. Er werd dan ook ruim aandacht besteed aan onze succesverhalen via onze website, het WWF Magazine en onze sociale mediakanalen.

Hoewel het een gelegenheid was om onze overwinningen van de afgelopen 60 jaar te vieren, beseffen we maar al te goed dat er nog veel moet gebeuren. Onze blik blijft dus gericht op de uitdagingen van vandaag en morgen. Daarom richtte WWF-België samen met Be Planet het 'Fonds voor natuur bij ons' op. Omdat de natuur dicht bij ons gerust wat hulp kan gebruiken, verschaft het fonds financiële ondersteuning aan lokale, kleinschalige initiatieven die een positieve bijdrage leveren aan de bescherming van de natuur in België. De eerste laureaten worden begin 2022 bekend gemaakt.

ALLEEN MAAKT DIT WEESJE GEEN SCHIJN VAN KANS

In november 2020 lanceerden we een oproep voor steun aan het **berenweeshuis in Roemenië**. Berenwelpjes die om welke reden dan ook gescheiden worden van hun moeder, worden hier groot gebracht opdat ze, eens oud genoeg, zelfstandig in het wild kunnen overleven. Met de ontvangen giften heeft het berenweeshuis **voedsel, transport en medische verzorging betaald, omheiningen hersteld, en meer stevige schuttingen voorzien van elektriciteit, geïnstalleerd. Er wordt ook een kabeltransportsysteem ontwikkeld om de welpjes contactloos te voeden.** Er werd ook financiële steun verleend aan weesberenopvang in Bulgarije. Wildcamera's werden aangekocht waarmee in Slowakije groene corridors, gebruikt door grote carnivoren, gemonitord worden. In Bulgarije, Hongarije en Oekraïne wordt een deel van de ontvangen giften aangewend om mens-dierconflicten te voorkomen. Zo dragen de giften van onze donateurs en donatrices bij aan een meer veilige leefomgeving voor grote carnivoren.

EXPO: DE TERUGKEER VAN DE WOLF IN BELGIË

Het natuurpark Hoge Venen-Eifel en WWF-België organiseerden een gratis tentoonstelling over de wolf. **Groot en klein komt er alles te weten over dit fascinerende roofdier:** zijn voedingsgewoonten, zijn anatomie, zijn terugkeer naar België en de obstakels die dat met zich meebrengt voor een harmonieuze samenleving van de mens met de soort. Wie vee houdt, leert er hoe een kudde te beschermen. Het Wolf Fencing Team Belgium plaatste er een wolfwerende demonstratie-afrastering. De allerjongsten krijgen bij de start van hun bezoek ook een activiteitenboekje. Ondertussen bezochten meer dan 50 000 bezoekers de expo die nog loopt tot maart 2022 in het 'Maison du Parc - Botrange', aan de rand van het natuurpark Hoge Venen-Eifel.

© DIETER HOEVEN / WWF-BELGIË

DE JONGSTE GENERATIES VOOR EEN LEVENDE PLANEET

WWF-België zet al jaren stevig in op educatie en natuurbeleving voor kinderen en jongeren. Van zodra het zaadje van de jonge natuurbeschermers en -beschermsters begint te kiemen, geven we hen graag de middelen om in actie te komen voor een betere planeet. We doen dit op school met gratis lesmateriaal en klasbezoeken, maar ook buiten de schoolmuren via de WWF-Rangerclub. Op 30 juni 2021 noemden 5899 kinderen zich WWF-Ranger! De jonge natuurbeschermers en -beschermsters namen deel aan boeiende natuuractiviteiten, en de gezondheids crisis weerhield er ons niet van hen uit te dagen. Jongeren tussen 16 en 25 jaar ontvingen dankzij ons nieuwe programma 'WWF Youth Awards' ondersteuning bij het uitwerken van projecten voor een duurzamer België.

© WWF-BELGIUM

September 2020

Naar aanleiding van 'World Cleanup Day' nodigde de Rangerclub al haar rangers uit om het strand van Blankenberge schoon te maken. 88 personen verzamelden in totaal 62 kg afval. Een actie met een grote impact die zowel de kinderen als hun ouders verantwoordelijkheidsbesef bijbrengt.

© WWF-BELGIUM

Oktober 2020

Meer dan 30 scholen namen deel aan de **klimaatworkshops** voor leerlingen van 9-14 jaar en 15-18 jaar, die we samen met klimatologen van de universiteiten van Antwerpen en Luik organiseerden. Iedereen was bijzonder enthousiast om elkaar te ontmoeten, ondanks de geldende COVID-19-gezondheidsvoorschriften.

Met de steun van:

Augustus 2021

Voor een ander 'Eat4Change'-project organiseren we workshops voor leerlingen uit het secundair onderwijs. In augustus rekruteerden we 12 begeleiders voor de workshop 'De natuur op ons bord' waaraan tijdens het schooljaar 2021/2022 100 klassen deelnemen. Met deze workshop willen we jongeren bewustmaken van duurzame voeding en hen aanzetten tot actie.

© WWF-BELGIUM

Juli 2021

Na twee stages in het voorjaar, organiseerde de Rangerclub ook een aantal **zomerkampen**. Aan Franstalige kant vond een kamp voor 13-16-jarigen plaats in Louvain-la-Neuve, en twee kampen voor rangers (7-12 jaar) in Han-sur-Lesse en Ovifat. Aan Nederlandstalige kant vond een kamp voor +7-jarigen plaats in Cadzand, en een voor +11-jarigen in Ovifat. In Vlaanderen gingen ook acht zomerstages door.

November 2020

Met het nieuwe lesmateriaal **'Living Planet School'** kunnen klassen uit het basisonderwijs kennismaken met natuurthema's van dichtbij of veraf. In het eerste hoofdstuk **'Biodiversiteit, alles is met elkaar verbonden'** vertolken leerlingen de verschillende elementen van een Belgisch ecosysteem: een boom, een rivier, een hert, een bij ... en ontdekken ze dat alles met elkaar verbonden is.

© WWF-BELGIUM

December 2020

Door de lockdown kon de Rangerclub haar gebruikelijke buitenactiviteiten niet organiseren. Toch daagden we de rangers tussen december en maart uit om wilde dieren te helpen, te strijden tegen plastic zwerfvuil, buiten te spelen, en hun liefde voor de natuur op een artistieke manier te uiten. Meer dan 250 kinderen namen deel aan de **'Rangerclub Challenge'**.

© AUDREY MERTENS / POTINGÉ

Een frisse neus halen met de 'hug a tree challenge'!

Januari 2021

WWF sponsorde dit jaar de **uitdaging over duurzame voeding** tijdens de **Climathon in Luik**. Na 48 uur co-creatie en intens overleg zagen vier concrete projecten het daglicht om het aanbod duurzame voeding in de Luikse regio te verbeteren. Proficiat iedereen!

© WWF-BELGIUM

Februari 2021

Om tijdens de COVID-19-crisis de band met onze rangers in stand te houden, organiseerde de Rangerclub een **online activiteit over de otter**. Aan de hand van foto's en video's gaf een WWF-experte de rangers uitleg over waar Europese otters leven, over hun leefgebied, hun levensstijl, de bedreigingen waaraan ze zijn blootgesteld, en hoe we hen kunnen beschermen.

© WWF-BELGIUM

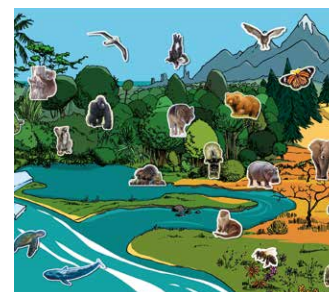

Juni 2021

In januari 2021 gingen we van start met een programma om 16-25-jarigen te betrekken bij projecten over **duurzame voeding, de natuur in België en het klimaat**. Uit 30 inzendingen koos WWF zes teams die financiële steun, begeleiding en opleidingen krijgen om hun projecten tegen mei 2022 te realiseren. In Oostende vond intussen al een eerste lanceringsweekend plaats.

Mei 2021

Als onderdeel van het internationale project **'Eat4Change'** hebben we een groep jongeren geselecteerd om deel te nemen aan ons nieuw **'WWF Youth Leadership Program'**. Ze werken een jaar lang rond duurzame voedselprojecten en zetten andere jongeren, beleidsmakers en bedrijven aan om actie te ondernemen.

© WWF-BELGIUM

April 2021

'Beleef de natuur' nodigt basisscholen uit zich onder te dompelen in de natuur. Deelnemende klassen krijgen een leuke poster en dierenkaarten waaraan een uitdaging is verbonden. Een prima manier om de natuur rondom de school te (her)ontdekken. Leerkrachten kunnen dit lesmateriaal gratis aanvragen via wwf.be/school.

© WWF / SILVERBACK FILMS

Maart 2021

150 middelbare schoolklassen namen deel aan de wedstrijd **'Visie op de toekomst'**. Zij moesten ons in een 'slam' (moderne vorm van voordracht van poëzie) hun visie op een toekomst schetsen waar het evenwicht met de natuur opnieuw is hersteld. Kunstenaar Lissette Lombé begeleidde hen. De jongeren verbaasden ons met hun volwassen kijk, hun poëzie en hun dromen. De toekomst is in goede handen.

ONZE MENSEN

WWF heeft het geluk te kunnen rekenen op getalenteerde en gepassioneerde mensen die zich dagelijks inzetten voor een wereld waarin de mens in harmonie leeft met de natuur.

Aantal voltijdsequivalenten

Administratie

9,87

Fondsenwerving

5,78

Natuurbehoud

40,87

Totaal 56,52

WWF, DAT IS ...

Aurélien Lurquin leidt sinds dit jaar de afdeling Fondsenwerving. Hij neemt zijn taak om de

financiering van onze vele terreinprojecten in goede banen te leiden, zeer ernstig. Voor hem zijn de bosbranden de meest markante gebeurtenis van het voorbije jaar: *'Ik ben trots op het reactievermogen van WWF en mijn team na de noodkreten die we ontvingen. Op zulke momenten zie je hoe belangrijk de waarden zijn die ons drijven.'* Hij stelde het ook erg op prijs dat in deze moeilijke momenten de donateurs en donatrices eens te meer op de afspraak waren. *'Hartelijk dank aan onze donateurs en donatrices voor hun loyaliteit: jullie maken het voor ons mogelijk om op het terrein successen te boeken!'*

© WE HAVE HEART

Ook bij ons beweegt er wat! **Céline De Caluwé** is Field Programs Manager. Met haar team zet ze terreinprojecten op in België. De otter is een dier dat Céline

dagelijks bezighoudt: ze werkt samen met wetenschappers om informatie over de soort te verzamelen en die bv. aan de lokale overheden te bezorgen. Céline informeert hen over de acties die ze kunnen ondernemen om de otter in hun streek in stand te houden. *'Samenwerken met lokale betrokkenen is erg motiverend: bv. door samen met een boswachter wildcamera's te plaatsen en vervolgens de beelden te gebruiken om lokale overheden op de hoogte te brengen van het belang van hun natuur.'* Dit jaar hebben we ook het 'Fonds voor natuur bij ons' opgericht om lokale natuurbehoudsinitiatieven in België te ondersteunen. *'Ik ben heel benieuwd welke projecten dit zal opleveren!'*

Nicolas Tubbs ging afgelopen jaar bij WWF-België aan de slag als International Programs Director, een functie met verantwoordelijk-

heden die zich uitstrekken van de Karpaten tot het Congobekken via de Mekongregio en het Ecuadoraanse Amazonegebied. *'Ik ben er trots op dat ik het voorbije jaar nauw heb kunnen samenwerken met onze teams op het terrein en met onze partners, en dit met niet-aflatende volharding, ondanks de COVID-19-pandemie.'* Na jarenlang in het buitenland te hebben gewerkt, o.a. in Azië en Sub-Sahara-Afrika, is werken op het terrein voor hem nog steeds een tweede natuur. *'Ook al bevind ik mij minder vaak 'op het terrein', is het zien van de impact ervan datgene wat me elke dag opnieuw motiveert. Zelfs heel kleine acties kunnen echt een verschil maken.'*

ONZE FILOSOFIE ALS WERKGEVER

WWF zorgt ervoor dat zijn medewerkers en medewerkers kunnen evolueren binnen een organisatie waar respect, diversiteit, rechtvaardigheid en competentie centraal staan in de beslissingen die hen aangaan.

WWF-België hanteert een coherent, motiverend, rechtvaardig en transparant loonbeleid in lijn met onze waarden en de markt, aangevuld met een pakket extralegale voordelen.

Gelijke kansen en gendergelijkheid staan op alle niveaus centraal binnen de organisatie. Onze terreinprojecten, lobby- en sensibilisatie-activiteiten komen zowel ten goede aan vrouwen als mannen en dragen bij tot gendergelijkheid.

WWF-België volgt een strikt beleid op het gebied van preventie van en onderzoek naar fraude en corruptie, en het signaleren en openbaar maken van belangenconflicten.

'Future of Work'

De COVID-19-pandemie heeft ook de professionele wereld en de manier waarop we werken ingrijpend veranderd. Een werkgroep boog zich over dit thema en formuleerde nieuwe richtlijnen voor onze manier van werken in de toekomst. Dit zal zich vertalen in meer flexibele werkroosters, een aangepaste kantoorinrichting om samenwerken te stimuleren, en in de indeling van onze weken in focusdagen waarop we individueel werken (telewerken) en dagen waarop we intensief samenwerken en 'brainstormen' (op kantoor). Het is de bedoeling om zo te komen tot een betere balans tussen werk en privé, en er tegelijkertijd voor te zorgen dat het teamgevoel toeneemt en er beter als groep wordt gewerkt. Er volgt ook nog een gelijkaardige denkoefening voor ons kantoor (isolatie, optimalisatie, extra energiebesparingen ...).

ONZE WAARDEN, DE DRIJVENDE KRACHT VAN ONZE ORGANISATIE

MOED

Onze acties getuigen van moed. We werken aan verandering wanneer dat nodig is, en we stimuleren mensen en instanties om de grootste bedreigingen voor de natuur en de toekomst van onze planeet aan te pakken.

SAMENWERKING

Door de kracht van gemeenschappelijke actie en innovatie bereiken we resultaten die in verhouding zijn met de uitdagingen waar we voor staan.

RESPECT

We hechten grote waarde aan de stem en kennis van de lokale gemeenschappen en inheemse volkeren waar we mee samenwerken, en ijveren ervoor om hun recht op een duurzame toekomst te garanderen.

INTEGRITEIT

We passen de principes die we van anderen verwachten, ook zelf toe. We handelen op een integere, verantwoordelijke en transparante manier, en laten ons hierbij leiden door feiten en door de wetenschap. Zo vergaren we nieuwe inzichten en blijven we evolueren.

STRATEGISCHE LEIDING

Gedreven door hun passie voor de natuur, stellen de bestuursleden van WWF hun ervaring en verschillende competenties (natuurbehoud en -bescherming, fondsenwerving, communicatie, bedrijfsbeheer ...) op vrijwillige basis ter beschikking van onze organisatie. Ook de toegang tot hun professionele netwerk vormt een waardevolle troef voor WWF: relaties met de overheid en beleidsinstanties, de privésector, potentiële partners, de media ...

In België wordt WWF vertegenwoordigd door drie vzw's:

- WWF-Belgium, dat WWF vertegenwoordigt op het Belgische grondgebied
- WWF-Vlaanderen
- WWF-Belgique Communauté francophone

Deze drie entiteiten zijn door het ministerie van Financiën erkend als instellingen die recht geven op een belastingvermindering voor ontvangen giften. Deze drie juridische entiteiten functioneren als één operationele entiteit. Hun activiteiten en rekeningen worden geconsolideerd in dit jaarrapport.

In 2021 maakten volgende personen deel uit van de bestuursorganen. Ze voeren hun mandaat onbezoldigd uit.

	WWF-Belgium	WWF-Vlaanderen	WWF-Belgique Communauté francophone
Voorzit(s)ter	Roseline C. Beudels Jamar de Bolsée	Yan Verschueren	Alain Peeters
Erevoorzitter	Ronald Biëgs		
Vice-voorzit(s)ter	Paul Galand, Yan Verschueren	Karine De Batselier	Paul Galand
Penning-meester(es)	Helga Van der Veken	Gil Claes	
Andere bestuursleden	Marianne Claes, Johan Coeck, Herman Craeninckx, Manoël Dekeyser, Sabine Denis, Roland Moreau, Alain Peeters, Jean-Marie Postiaux, Guido Ravoet	Lode Beckers, Johan Coeck, Carl Craey, Chris Tijsebaert, Martine Van Audenhove, Helga Van der Veken, Ludo Vandewal, Janine van Vessem	Roseline C. Beudels-Jamar de Bolsée, Virginie Hess, Antoine Lebrun, Jean-Marie Postiaux

De ambassadeurs en ambassadrices van WWF-België zijn personen met een verschillende achtergrond. Zij hebben zich bereid verklaard om hun talent en hun ervaring ten dienste te stellen van WWF en om aandacht te vragen voor het belang van onze missie.

Onze ereambassadrice HKH Prinses Esmeralda van België

Wereldwijde oceaan- en bossen-ambassadeurs, het Belgische DJ-duo Dimitri Vegas & Like Mike

Michèle Aerden, Pierre-Olivier Beckers, Iwan Bekaert, Pierre-Alexandre Billiet, Chantal Block, Brigitte Boone, Alfred Bouckaert, Robert Bury, Johan Cattersel, Ingrid Ceusters-Luyten, Régine Claeys, Thierry Claeys Bouuaert, Jean-Pierre Coene, Bruno Colmant, Michel Czetwertynski, Scarlett de Fays, Bernard de Gerlache de Gomery, Jacques de Gerlache, Edward De Jaegher, Eric De Keuleneer, Mary Ann del Marmol, Philippe Delusinne, Cathy Demeestere, Bart De Smet, Diane de Spoelberch, Godefroid de Woelmont, Muriel Dhanis, Eric Domb, Mia Doornaert, Antoine Duchateau, Paul Dujardin, Cedric du Monceau, Jean-Louis Duplat, Jean-Pierre Dutry, Amid Faljaoui, Alain Godefroid, Baudouin Goemaere, Dirk Haesevoets, Roger Heijens, Paul Gaspard Jacobs, Gijsbreght Jansen, Tshibangu Kalala, Robert Kuijpers, Philippe Lambrecht, Henry le Grelle, Florence Lippens, Chantal Lobert, Xavier Magnée, Pierre Mahieu, Michel Malschaert, Jan Meyers, Werner Murez, Eric Neven, Mary Pitsy oude Hendrikman, Theo Peeters, Francis Rome, Sonja Rottiers, Catherine M. Sabbe, Eric-Emmanuel Schmitt, Filip Segers, Johan A.C. Swinnen, Rik Torfs, Michel Troubetzkoy, Herman Vandaele, Carlo Vandecasteele, Micheline Vandewiele, Hugo Vanermen, André Van Hecke, Thierry van Mons, Christian Verschueren, Anne Vierstraete, Johan Vinckier, Pascal Vrebos, Serge Wibaut, Véronique Wilmot, Hans Wolters, Kathelijn Zwart, Victor Zwart.

WWF-België dankt al deze personen die zich inzetten voor het welslagen van zijn missie, **in het bijzonder onze ereambassadrice HKH Prinses Esmeralda van België** voor haar inzet en enthousiasme om onze organisatie te steunen.

ONS SOCIAAL BELEID

© GARETH BENTLEY / WWF-US

Natuurbehoud moet voordelen inhouden voor iedereen – ook voor de plaatselijke bevolking. Enkele van de grootste successen die WWF dit jaar behaalde, zijn het resultaat van samenwerkingen met lokale gemeenschappen en inheemse volkeren. Die samenwerkingen hebben het mogelijk gemaakt om praktische oplossingen te vinden opdat mens en natuur samen floreren. Ons beleid en onze procedures, voor een deel geïntegreerd in het **Raamwerk van sociale en milieubeschermingsmaatregelen van WWF**, leveren een institutioneel mechanisme voor het beheer van de ecologische en sociale risico's die zijn verbonden aan het werk van WWF¹. De volgende beleidsmaatregelen maken integraal deel uit van onze projecten op het terrein en van ons beleidswerk op regionaal, nationaal en internationaal vlak.

- **Rechten van inheemse volkeren en natuurbehoud:** in 1996 publiceerde WWF de beginselverklaring over inheemse volkeren en natuurbehoud. Deze verklaring weerspiegelt onze inzet om het recht van inheemse volkeren om controle uit te oefenen over hun grondgebieden, territoria en natuurlijke hulpbronnen, en om er de beheer- en bestuursystemen op te zetten die het meest geschikt zijn om hun cultuur en sociale behoeftes te respecteren.

- **Het Raamwerk voor natuurbehoud en mensenrechten van WWF** beschrijft de inzet van WWF om de mensenrechten te respecteren en te promoten als onderdeel van onze natuurbehoudsinitiatieven. We doen er alles aan om ervoor te zorgen dat gemeenschappen die mogelijk worden getroffen door natuurbeschermingsinterventies hun rechten begrijpen, naar behoren worden geraadpleegd over de mogelijke gevolgen van de interventie, en deelnemen aan de besluitvorming.
- **Het beleid van WWF rond armoede en natuurbehoud** beschrijft de inzet van WWF voor een benadering van natuurbehoud die de allerarmsten ten goede komt.
- **Het genderbeleid van WWF** beschrijft de inzet van WWF voor gendergelijkheid en tegen genderdiscriminatie. De promotie van gendergelijkheid is een essentieel onderdeel van duurzame ontwikkeling en doeltreffend natuurbehoud en maakt integraal deel uit van onze missie, die erin bestaat erover te waken dat de natuurlijke hulpbronnen van onze planeet rechtvaardig worden verdeeld.
- Onze **procedure voor het oplossen van klachten** maakt het mogelijk om de bekommernissen te ontvangen en te beantwoorden van partijen die betrokken zijn bij natuurbehoudsactiviteiten die door WWF ondersteund worden. WWF verbindt zich ertoe om erover te waken dat er meldings- en antwoordsystemen worden opgezet voor, en gecommuniceerd worden naar de gemeenschappen. Zo kunnen zij hun bekommernissen over de mogelijk negatieve impact van ons werk of van dat van onze partners meedelen, en kan WWF die bekommernissen behandelen, evalueren, en indien nodig zijn acties aanpassen.
- Ons beleid rond de **rechten van kinderen** beschrijft de inzet van WWF om het recht van kinderen op bescherming te respecteren. Alle kinderen, waar ze ook wonen en onder welke omstandigheden dan ook, hebben het recht om beschermd, gevoed en vrij te zijn van alle vormen van geweld, misbruik, verwaarlozing, mishandeling en uitbuiting, zoals bepaald in het 'Verdrag inzake de rechten van het kind'. WWF is verantwoordelijk voor het verhinderen van fysiek, seksueel en emotioneel misbruik en mishandeling door zijn werknemers en anderen waarvoor het verantwoordelijk is, zoals partners, bezoekers van bedrijfsruimten of vrijwilligers.

Omdat we onze manier van werken voortdurend willen verbeteren, heeft WWF International de voor-
aanstaande mensenrechtenadvocate en internationaal bemiddelaar, Gina Barbieri, aangesteld als ombudspersoon. Er ging ook een 'Human Rights Director' en een 'Indigenous People & Local Communities Coordinator' aan de slag. WWF lanceerde ook een online raadpleging om de dialoog aan te gaan met het oog op meer openheid en transparantie over ons werk en de waarborgen en sociale verplichtingen die we hebben om het te omkaderen. De raadpleging werd afgesloten op 30/06/21. In het laatste kwartaal van 2021 werd een rapport over de resultaten van de raadpleging en de herziene versies van ons sociaal beleid en de sociale en milieubeschermingsmaatregelen gedeeld op consultation.panda.org.

¹ Bijkomende informatie: wwf.be/nl/sociaal-beleid

DE BELANGRIJKSTE SCHAKEL IN DIT VERHAAL? U!

Op de voorgaande bladzijden las u wat u hebt mogelijk gemaakt. **Onze welgemeende dank aan:**

- onze **donateurs en donatrices** die ons de broodnodige en zeer gewaardeerde financiële steun verlenen (4/5 van onze opbrengsten!) waarmee we een groot deel van onze projecten en campagnes financieren;
- onze **partners**, die ons financieel steunen of wiens expertise onontbeerlijk is voor de realisatie van onze projecten;
- onze **institutionele partners**, dankzij wiens steun – in de vorm van subsidies – we veel van onze projecten kunnen uitvoeren;
- het steeds toenemende aantal **sympathisanten** die onze missie verspreiden via allerhande sociale media;
- de **vrijwilligers en vrijwilligsters** die ons uit de nood helpen op kantoor en tijdens evenementen;
- onze **fondsenwervers en -werfsters** die door weer en wind nieuwe donateurs en donatrices werven;
- al diegenen die aan de toekomstige generaties denken door WWF in hun **testament** op te nemen.

Dankzij jullie steun – in welke vorm dan ook – kunnen we onze projecten verder ontwikkelen en vorm geven. Het is een investering op lange termijn die ons beleidsteam en onze teams op het terrein toelaat om echt het verschil te maken.

WIJ KUNNEN ONZE DONATEURS & DONATRICES, ERFLATERS & ERFLAATSTERS, PARTNERS, LEDEN, VRIJWILLIGERS & VRIJWILLIGSTERS, SYMPATHISANTEN, WERVERS & WERFSTERS ... DUS NIET GENOEG BEDANKEN. SAMEN LUKT HET ONS: TOGETHER POSSIBLE!

Onze leden en donateurs:

██████████	2019: 123 500
██████████	2020: 134 000
██████████	2021: 130 000

WWF-België is lid van de Vereniging voor Ethiek in de Fondsenwerving (VEF). We onderschrijven de Deontologische Code van de VEF en waarborgen de morele kwaliteit van de fondsenwerving en van de transparantie van onze rekeningen.

PARTNERS

Onze institutionele partners, dankzij wiens steun - in de vorm van subsidies - we veel van onze projecten kunnen uitvoeren:

België
partner in ontwikkeling
diplomatie.belgium.be/nl/Beleid/Ontwikkelings-samenwerking

FÉDÉRATION WALLONIE-BRUXELLES CULTURE.BE
educationpermanente.cfwb.be

Wallonie environnement Awac
awac.be

Wallonie Bruxelles international WBI
wbi.be

Wallonie environnement SPW
environnement.wallonie.be

Vlaanderen is natuur
AGENTSCHAP NATUUR & BOS
natuurenbos.be

europa.eu

Nationale Loterij
nationale-loterij.be/over-ons/subsidies

Wallonie
wallonie.be

Fédération Wallonie-Bruxelles
health.belgium.be/nl

DÉPARTEMENT OMGEVING
omgevingvlaanderen.be

Onze partners die ons financieel steunen of wiens expertise onontbeerlijk is voor de realisatie van onze projecten in België:

Belgian Alliance for Climate Action
belgianalliance-forclimateaction.org

faune & biotopes
faune-biotopes.be

IMPAACTE
impaacte.be

NATURE PROGRES BELGIQUE
natpro.be

PAIRIDAIZA FOUNDATION

THE SHIFT
theshift.be

BOP
belgianoffshore-platform.be

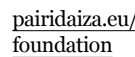
financien.belgium.be/nl/douane_accijnzen

INTERPOL
interpol.int/Crimes/Environmental-crime/Forestry-crime

MUSEUM NATURALSCIENCES
naturalsciences.be

pairidaiza.eu/foundation

TRAFFIC
traffic.org

BOND BETER LEEFMILIEU
bondbeterleefmilieu.be

GREENPEACE
greenpeace.org/belgium/nl/

Klimaatcoalitie
klimaatcoalitie.be

Vlaanderen is natuur
AGENTSCHAP NATUUR & BOS
natuurenbos.be

RIVIERENLAND
rirl.be

LIÈGE université
uliege.be

ClientEarth
clientearth.org/

iew
iew.be

NATAGORA
natagora.be

Parc naturel
botrange.be

rlsd.be

VOEDSEL ANDERS
voedsel-anders.be

Drielandenpark
drielandenpark.eu

icfa
icfa.org/eu

Natuurpunt
natuurpunt.be

semois-chiers.be

Wallonie environnement SPW
environnement.wallonie.be

Spadel
spadel.com

Onze partners die ons financieel steunen of wiens expertise onontbeerlijk is voor de realisatie van onze projecten elders in de wereld:

UVS
uvs.edu

BINCO
binco.eu

Minga
ecomingafoundation.wordpress.com/about/

FSC FORESTS FOR ALL FOREVER
fsc.org

Neowild
neowild.org

TROPENBOS SURINAME
tropenbos.sr

Amazon Conservation Team
act-suriname.org

CONSERVATION INTERNATIONAL
conservation.org/suriname

EESTIMAA LOODUSE FOND
elfond.ee/en

NATUURBEHEER

PANTHERA
panthera.org

udla
udla.edu.ec

African Parks
africanparks.org

CAMBODIAN YOUTH NETWORK
cyncambodia.org

FLO
flocambodia.org

MBOUMTOUR
www.facebook.com/mboumontour/

PSF
parks.berkeley.edu/psf/

URSA
ursa4rangers.org

AIESEC
aiesec.org

Diobasskivu
diobasskivu.org/

GREEN GROWTH SURINAME
greengrowthsuriname.org

ANP ASSOCIAÇÃO NATUREZA PORTUGAL
natureza-portugal.org

SBBSUR
sbbsur.com

VIDA SILVESTRE
vidasilvestre.org.ar

FUNDACIÓN ALTRÓPICO
altropico.org.ec/en/

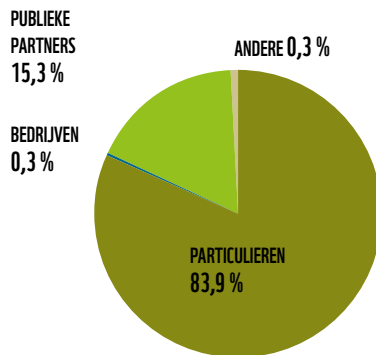

2021 IN CIJFERS

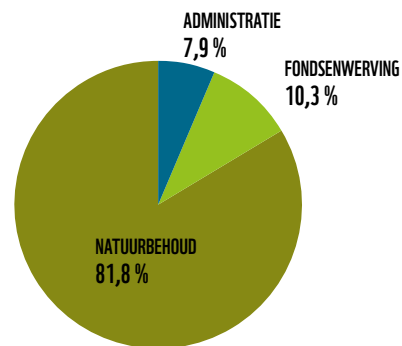
De uitgebreide jaarrekeningen zijn te vinden op de website van WWF-België: wwf.be/cijfers.

De rekeningen worden gecontroleerd en gecertificeerd door Mazars Bedrijfsrevisoren CVBA, Commissaris, vertegenwoordigd door Peter Lenoir. Het financieel jaar 2021 loopt van 1 juli 2020 tot 30 juni 2021.

OPBRENGSTEN 2021

UITGAVEN 2021

RESULTATENREKENING

	2019	2020	2021
Gewone opbrengsten	€ 16 064 178	€ 18 283 638	€20 058 824
Particulieren	€ 12 682 683	€ 14 946 963	€16 828 918
Giften & bijdragen	€ 9 791 985	€ 11 918 022	€11 387 160
Legaten	€ 2 890 698	€ 3 028 941	€5 441 758
Bedrijven	€ 11 163	€ 62 064	€56 027
Publieke partners	€ 3 250 319	€ 3 166 420	€3 060 593
Personeelsubsidies	€ 99 653	€ 99 586	€114 814
Subsidies voor natuurbehoudprogramma's	€ 3 150 666	€ 3 066 834	€2 945 779
Andere	€ 120 013	€ 108 191	€113 286
Gewone uitgaven	€-14 978 738	€-15 508 862	€-15 357 340
Administratie	€-875 052	€-1 022 686	€-1 218 462
Fondsenwerving	€-2 009 673	€-1 552 859	€-1 580 541
Natuurbehoud	€-12 094 013	€-12 933 317	€-12 558 337
Terreinprojecten	€-7 039 390	€-8 054 517	€-7 469 981
Sensibilisering	€-5 054 623	€-4 878 800	€-5 088 356
Burgers	€-3 463 035	€-3 078 776	€-3 061 808
Overheden	€-999 381	€-1 311 509	€-1 412 097
Jongeren	€-592 207	€-488 515	€-614 451
Resultaat uit de gewone bedrijfsuitoefening	€ 1 085 440	€ 2 774 776	€ 4 701 484
Financieel resultaat	€-125 111	€243 949	€215 720
Uitzonderlijk resultaat	€0	€0	€0
Resultaat	€960 329	€3 018 725	€4 917 204

WWF sluit het boekjaar 2021 af met een positief resultaat van € 4,9 miljoen. Dit resultaat wordt enerzijds verklaard door hoger dan verwachte inkomsten uit nalatenschappen. Anderzijds konden bepaalde geplande uitgaven niet worden gedaan door de aanhoudende COVID-19-pandemie.

BALANS

	2019	2020	2021
Activa	€ 25 877 522	€ 28 806 913	€33 900 517
Vaste activa	€ 2 335 501	€ 2 468 696	€2 978 482
Vlottende activa	€ 21 950 571	€ 25 017 616	€29 442 600
Overlopende rekeningen (activa)	€ 1 591 450	€ 1 320 601	€1 479 435
Passiva	€ 25 877 522	€ 28 806 913	€33 900 517
Eigen vermogen	€ 10 692 164	€ 13 462 947	€18 119 080
Speciaal fonds	€ 12 383 287	€ 12 605 665	€12 841 173
Schulden op meer dan één jaar	€ 41 843	€0	€0
Schulden op ten hoogste één jaar	€ 1 898 001	€ 1 850 449	€1 586 283
Overlopende rekeningen (passiva)	€ 862 227	€ 887 852	€1 353 981

DUURZAAMHEID

Verbruik	2019	2020	2021
Elektriciteit (kWh)	46 027	42 440	28 902
Gas (kWh)	124 210	115 163	90 522
Water (m ³)	251	276	210
Papier (bladen)	48 400	44 100	11 200

13% van ons elektriciteitsverbruik wordt opgewekt door zonnepanelen. Het verbruik van water, papier, gas en elektriciteit in onze kantoren is dit jaar aanzienlijk gedaald gezien het verplicht telewerken als gevolg van de COVID-19-pandemie.

Mobiliteit

Al onze medewerkers en medewerksters gebruiken de fiets of het openbaar vervoer voor hun woon-werkverkeer. WWF-België bezit slechts één voertuig – het rijdt op ‘compressed natural gas’ (CNG) – dat we gebruiken voor de organisatie van evenementen. Voor andere verplaatsingen binnen België gebruiken we het openbaar vervoer of een deelauto (Cambio). Buitenlandse reizen gebeuren altijd met de trein wanneer het korte afstanden betreft (reizen van minder dan acht uur). Voor onze vliegreizen, onvermijdelijk voor de opvolging van onze terreinprojecten in afgelegen gebieden – ook al maken we waar mogelijk gebruik van videoconferentietechnieken – kopen we certificaten aan die het equivalent van de uitgestoten hoeveelheid CO₂ compenseren en waarmee projecten worden gefinancierd. De pandemie heeft ons het voorbije jaar verplicht zo goed als al onze missies te annuleren.

Aankopen

WWF-België privilegieert duurzame aankopen: het papier en hout dat we gebruiken is FSC-gecertificeerd. Voor de aankopen die tijdens de pandemie werden gedaan om het telewerken van onze medewerkers en medewerksters te ondersteunen, (IT-apparatuur, bureaustoelen ...) werd waar mogelijk voor tweedehands of hergebruik gekozen.

Dankzij deze inspanningen ontvingen we het driesterrenlabel ‘Ecodynamische Onderneming’ van Leefmilieu Brussel. Het label beloont en moedigt bedrijven, verenigingen en Brusselse instellingen aan die stappen ondernemen om de impact van de bedrijfsactiviteit op het leefmilieu te verkleinen (afvalbeheer en -preventie, rationeel energiegebruik, mobiliteit ...).

**WWF WIL DE AANTASTING
VAN HET MILIEU OP
ONZE PLANEET EEN HALT
TOEROEPEN EN BOUWEN AAN
EEN TOEKOMST WAARIN DE
MENS IN HARMONIE LEEFT
MET DE NATUUR.**

Natuurbehoud ten behoeve van mensen
en wilde soorten.
www.wwf.be

© 1986 Panda Symbol WWF – World Wide Fund For Nature
(Formerly World Wildlife Fund)

® "WWF" is a WWF Registered Trademark

V.U.: Antoine Lebrun • WWF-België • E. Jacquainlaan 90 •
1000 Brussel • Tel. 02 340 09 20 • supporters@wwf.be.

U kan ons contacteren van maandag tot vrijdag
van 9.30 u. tot 12.30 u. en van 13.30 u. tot 17.00 u.